

ÚVODNÍK

TÉMA: Co přineslo mezinárodní testování žáků PISA?

Čeští žáci dopadli v mezinárodním testování úrovně jejich dovedností a znalostí PISA 2009, do kterého se zapojilo 65 zemí z celého světa, opět hůř než v předchozích letech.

Výsledky, které ministerstvo školství zveřejnilo na konci loňského roku ukázaly, že čeští žáci dosáhli v oblasti čtenářské gramotnosti, na niž byl v posledním testování kladen důraz, pouze podprůměrných výsledků. Zároveň se prohloubil rozdíl mezi těmi, kteří studovali na základních nebo středních odborných školách, a studenty gymnázií.

Při testování matematické gramotnosti byli žáci průměrní, od roku 2003 se jejich výsledky zhoršily nejvíce ze všech zapojených zemí, v přírodovědné gramotnosti pak dosáhli mladí Češi druhého nejvyššího zhoršení. Česká republika se podle zprávy zařadila mezi pět zemí, kde došlo od roku 2000 k významnému zhoršení výsledků.

Z dotazníků, které žáci vyplňovali společně s testy, vyplynulo, že je pro ně škola místem, kde se více než polovina z nich často nudí, a není pro ně místem, kam by chodili rádi.

Je to signál stále klesající kvality českého školství, jeho špatně nastavené reformy, nebo snad učitelů, kteří reformní snahy nereflakují?

Zajímaly nás názory odborníků z akademické sféry na to, jak výsledky testování, které provádí každé tři roky OECD, pochopit. Ale ptali jsme se také lidí z praxe, ředitelů partnerských středních škol či expertů z neziskového sektoru.

/více čtěte v tématu čísla na straně 5 ▶

UDÁLOSTI

Nové centrum bude zkoumat využití plazmatu

Nové metody pro úpravu povrchů nejrůznějších materiálů vyvíjejí vědci z centra, které vzniklo na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. Firmám poskytne unikátní technologii, která bude místo dosud používaných chemikálií, využívat speciální elektrické výboje. Tyto postupy najdou uplatnění jak v textilním, sklářském či automobilovém průmyslu a dalších tradičních odvětvích, tak při výrobě high-tech produktů, jako jsou například solární články. Na vznik Centra pro výzkum plazmatu a nanotechnologických povrchových úprav materiálů získala univerzita téměř 220 milionů korun z Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace.

„Vyvinuli jsme technologii, která umožňuje nahradit chemikálie, které se používají při úpravě materiálů, speciálními elektrickými výboji generujícími tzv. studené elektrické plazma. Metoda je univerzální a má široké uplatnění v mnoha odvětvích,“ řekl ředitel projektu Mirko Černák z Ústavu fyzikální elektroniky Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.

Díky penězům z evropských fondů, mohou vědci pořídit přístrojové vybavení pro rozvoj dalších aplikací, především pro český průmysl. Plazma by tak v budoucnu mohlo nahradit dosud používané chemické látky, jejichž využití způsobuje firmám

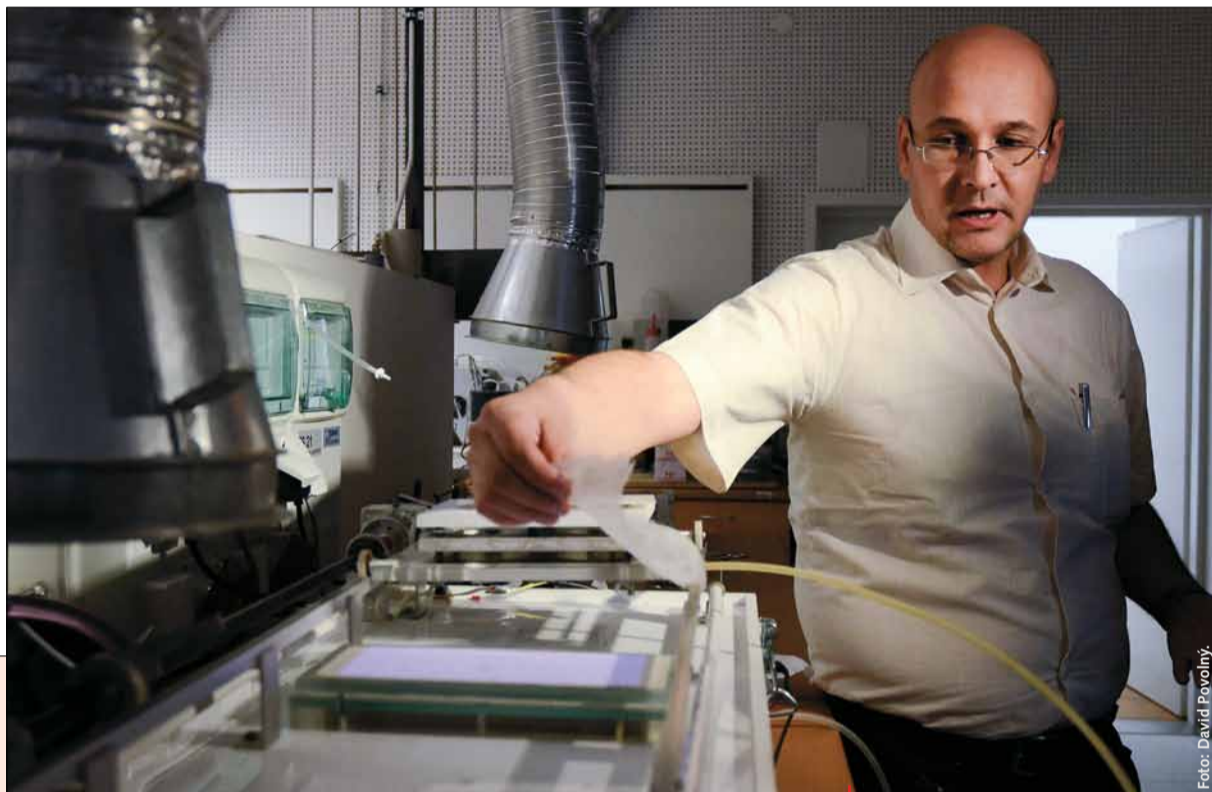


Foto: David Povolný

vysoké náklady spojené s dopravou a následnou likvidací toxického odpadu. „Například při výrobě plsti ve firmě Tonak se používají žíravé kyseliny. My je díky naší patentované metodě dokážeme nahradit působením plazmatu, které jsme schopni vyrobit jen ze vzduchu,“ upřesnil Černák. Technologie může být navíc začleněna přímo do stávajících výrobních linek. Výhodou jsou i nízké náklady, bezpečnost a minimální

nároky na obsluhující personál. Měla by být tedy ekonomicky i ekologicky výhodnější než technologie, které firmy doposud používají, podle ředitele projektu by mohla nabídnout také přidanou hodnotu, například v podobě zvýšené kvality.

Kromě investic do přístrojového vybavení, které bude sloužit pro další vývoj původní technologie objevené Černákovým týmem, budou evropské peníze sloužit i pro nákup plazmových

Oborný pracovník nového centra Pavel Stáhel vysvětluje, jak se pomocí plazmatu provádí úprava materiálů, konkrétně textilie, z níž se vyrábí například dětské plenky.

zařízení. „Budeme poskytovat expertizu, porovnávat a vyhledávat nejvýhodnější technologie,“ zdůraznil Černák. Do výzkumu se zapojí i studenti doktorských programů. Přístrojové vybavení využijí také vědci z jiných ústavů fakulty, například geologové či chemici.

-red-

Filozof dostával výhružné e-maily. Případ řeší soud

Nejen filozofickou fakultou hýbe v posledních měsících případ anonymních e-mailů, které měl dostávat v letech 2008 a 2009 profesor na katedře filozofie Jaroslav Hroch. Případ už řeší Městský soud v Brně, obviněným v kauze je Hrochův kolega Břetislav Horyna, kterému hrozí až jeden rok vězení. Podle obžaloby měly výhružné e-maily přijít z Horynova domácího počítače. Obžalovaný však tvrdí, že je nevinen.

„Jsem nevinen, žádný z devíti výhružných e-mailů, které jsou součástí obžaloby, jsem nenapsal, ani neposlal, a mám pochybnosti o tom, že vůbec existují,“ řekl 5. ledna před soudem Horyna. Na základě nesrovnalostí v hlavičkách vytištěných e-mailů obhajoba dále zpochybnila jejich autentičnost. Napadla také skutečnost, že by měl být viník rozpoznán jen podle IP adresy počítačů. Tu podle Horyny není obtížné zfalšovat.

Soud k těmto námitkám po dvouhodinovém jednání přihlédl a odročil své jednání za účelem dalšího dokazování na 23. února. Do té doby by měly

Jaroslav Hroch měl podle obžaloby dostat devět výhružných e-mailů od svého kolegy z filozofické fakulty. Foto: David Povolný.

být e-maily shromážděny v autentické podobě přímo z e-mailové schránky Jaroslava Hrocha a také by měl být připraven znalecký posudek na možnosti zfalšování IP adresy.

Obsah výhružných e-mailů stejně jako podoba adres, ze kterých byly odesílány, odkazují mimo jiné k nacismu či osobě za minulého režimu stíhaného katolického disidenta Augustina Navrátila, obsahují však také řadu informací o soukromém životě Jaroslava Hrocha. Podle znaleckého posudku pisatel textů trpí nepřímou agresivitou, žárlivostí, cynismem, závistí a záští. „V e-mailech byla obsažena zvláštní krutost a hrubost a přitom nepostrádaly určitého vtipu. S odstupem se můžu i zasmát, že tam stálo třeba: Nech si pořídit vývod bokem, aby ti všechno nepřišlo do gatí. Moje obrana byla brát to s určitým nadhledem, abych to zvládl já a zvláště moje manželka, která měla z těchto zpráv velké trauma,“ uvedl poškozený Hroch. Ve vztahu k Horynovi zmínil, že jeho samotného překvapilo, že by pachatelem měl být on. Podle vlastních slov si obžalovaný profesně váží a ve vzájemných vztazích nezaznamenal významnější rozpory.

/pokračování na straně 2 ▶

Senát vyhlásil volbu nového rektora

Masarykovu univerzitu povede od září nový rektor. Kdo jím bude, se akademická obec dozví po volbách, které 10. ledna vyhlásil Akademický senát MU. Kandidáti se mohou písemně přihlašovat do poledne 11. února na Rektorátě Masarykovy univerzity. Jejich jména pak budou akademické veřejnosti představena 15. února.

Veřejné zasedání akademického senátu, na němž kandidáti podrobněji představí své programy a kdy se bude konat i volba kandidáta na nového rektora, svolal předseda senátu Filip Křepelka na 18. dubna ve 14 hodin. Pokud senátoři kandidáta na rektora zvolí, navrhnou jej prostřednictvím ministra školství prezidentovi republiky ke jmenování.

Současnému rektorovi Petru Fialovi letos uplyne druhé funkční období, a podle zákona o vysokých školách tak už nemůže být na bezprostředně jdoucí funkční období znovu zvolen. Ve své funkci zůstane do 31. srpna. Nový rektor nastoupí 1. září a univerzitu povede do konce srpna 2015.

Speciální web pro volbu

K volbě rektora funguje v Informačním systému MU (IS) speciální stránka, která je přístupná i z veřejného webu univerzity www.muni.cz. Budou se na ní postupně objevovat dokumenty související s volbou jako například profesní životopisy kandidátů či jejich programová prohlášení, v nichž shrnou podstatné záměry, jež by uskutečnili po případném zvolení. V autentizované části stránky v ISu pak bude možné například pokládat kandidátům dotazy. Stránka zaznamenala v prvních 24 hodinách po svém spuštění více než sedm tisíc návštěv.

Petra Polčáková /čtěte glosu na straně 11 ▶



V TOMTO ČÍSLE NAJDETE:

Právnická fakulta zvolila děkanku

str. 2

Se spisovatelem Karlem Hviždalem o médiích

str. 3

Politika jako show?

str. 4

OSOBNOST informatik Michal Kozubek

str. 7

Studenti diskutovali o stavu českého vysokého školství

str. 9

Děkanka Rozehnalová byla znovu zvolena do čela právnické fakulty

Nadězda Rozehnalová byla v prosinci podruhé zvolena děkankou právnické fakulty. Většinou hlasů o tom rozhodl akademický senát. Pokud bude do funkce jmenována rektorem Masarykovy univerzity, povede fakultu až do března 2015.

Ve svém programovém prohlášení klade důraz především na posílení vědecko-výzkumného potenciálu fakulty a získávání peněz z evropských projektů. „Mé krédo je poctivá pedagogická práce, vědecko-výzkumná činnost jako nedílná součást působení vysokoškolského učitele, akcent na hodnoty a obyčejnou slušnost mezi lidmi,“ uvedla Rozehnalová.

Mezi hlavními body programu staronové děkanky je rozvoj mezinárodních vztahů. Zdůrazňuje potřebu katedrových a individuálních odborných kontaktů, které mohou nejlépe pomáhat k výměně pedagogických zkušeností a rozvoji vědeckých projektů. „V tomto ohledu je vidět velká pasivita některých akademiků a nikoliv

bezebytku bývají využité i nejručnější výměnné programy,“ nastínila problém Rozehnalová. Ve svém programu uvedla, že všechny smysluplné aktivity vedoucí k budování mezinárodních vztahů bude podporovat.

Jedním z velkých cílů má být také úprava knihovny. „Vedení musí věnovat pozornost jakékoli rozumné možnosti na její výstavbu. Je to závazek budoucím generacím,“ řekla děkanka. V řešení už mají být také návrhy úprav na zvětšení kapacit učeben.

Studenty právnické fakulty by děkanka chtěla povzbudit, aby se vrátili k zaniklému časopisu OCTOPUS. „Do dnešních dnů mě jeho skončení mrzí. Možná i my v tomto nekonáme dostatečně. Asi i vedení by mělo mít



Foto: David Povolný

víc sil na to, aby řeklo, ano, hledáme a dáme také finanční podporu tomuto počínání,“ naznačila Rozehnalová, že studenti, kteří s podobnou aktivitou přijdou, u ní najdou podporu.

Ve svém prohlášení před akademickou obcí fakulty Rozehnalová

také zdůraznila potřebu více začlenit aktivity nově vzniklého ústavu práva a technologií do fakulturních struktur a soustředit se na jeho udržitelnost i po vypršení projektu, na jehož základě vznikl. „Ústav je jedním z mála pracovišť na právnické fakultě, které se

samo aktivně stará o hledání vlastních zdrojů financování, buduje soustavně zahraniční kontakty a má mezinárodní publikace. I proto je v zájmu fakulty, aby se dále rozvíjel a zůstal zachován,“ doplnila děkanka.

David Povolný

Dynamický nákupní systém – trápení nebo řešení?

Jako první vysoká škola v Česku zavedla už v listopadu 2009 Masarykova univerzita systém elektronického zadávání veřejných zakázek. V dubnu minulého roku byl pak systém rozšířen o nadstavbu pro hromadné elektronické nakupování, tzv. dynamický nákupní systém (DNS), coby formu elektronického tržiště. Po více než roce vyvolává systém u části akademické veřejnosti rozporuplné reakce, včetně pochybností o jeho opodstatněnosti a efektivnosti.

„Zavedení DNS je odpovědí na požadavek státu na centralizované zadávání veřejných zakázek. Taková centralizace, která vyžaduje sčítat objemy nákupů za celou univerzitu a respektovat tomu odpovídající formalizované postupy, vyplývá ze zákona. Katalyzátorem zavedení systému byla zejména striktní pravidla pro čerpání evropských peněz z operačních programů,“ uvádí kvestor Ladislav Janíček.

Podle těchto pravidel může stát v případě nerespektování povinnosti centralizovaného zadávání veřejných zakázek požadovat vrácení dotace a penále za její neoprávněné použití až do výše sta procent. Někteří akademici proto navrhuji nakupovat tímto způsobem pouze při čerpání z operačních programů. „V rámci jedné organizace však nelze uplatňovat dva různé přístupy pro nakupování z veřejných zdrojů. Rozdílný postup bychom před

kontrolními orgány neobhájili,“ upozorňuje kvestor.

Bolestivá centralizace

Zajistit centrální nakupování v organizaci velikosti Masarykovy univerzity znamená především zajistit centrální sběr požadavků na úrovni celé školy. To vyvolalo potřebu zásadní změny dosavadní praxe a současně vyšší časové nároky na zpracování. „Dosud jsme byli zvyklí plánovat nanejvýš na úrovni fakult, tedy v menším rozsahu, a v podstatě se respektovala zásada nákupu podle aktuálních potřeb,“ vysvětluje kvestor.

Podle argumentů, které se staví proti centralizovanému zadávání, je ale právě potřeba plánovat a specifikovat předmět a objem nákupu ten největší problém. Vše je totiž nutné udělat s velkým předstihem, a tedy v době, kdy lidé vlastně ještě nevědí, co přesně budou potřebovat. Když se pak všechno

naplánuje a dá dohromady, což samo o sobě vyžaduje hodně času, musí se ještě uplatnit náročný formální postup nákupu a dodržet zákonem stanovené lhůty odvozené od limitů nákupů.

DNS, který Masarykova univerzita zavedla, má díky své elektronické podobě umožnit dodržet povinnost centralizovat nákupy, ale zároveň zachovat určitý stupeň decentralizace sběru požadavků. „Efektivnější způsob hromadného nakupování, který dodrží zákonné podmínky, podle našeho názoru momentálně neexistuje,“ říká Ladislav Janíček.

Ve vztahu k DNS se objevují konkrétní připomínky, které zpochybňují možnost v takovém systému udržet dosavadní kvalitu vědecké práce. Problém vidí zejména přírodovědci, kteří se obávají, že dlouhá soutěžení o dodávky nezbytných chemikálií či potřeba objednávat předem stanovené množství mohou ohrozit chod jejich laboratoří. „V chemických a biologických vědách nelze říct, co budeme potřebovat pro experiment B, pokud nedokončíme experiment A. Jinými slovy nejde dlouhodobě dopředu plánovat naše potřeby. I kdybychom to věděli, tak drtivá většina chemikálií podléhá zkáze. Současná špičková věda je natolik kompetitivní a pružná, že někdy stačí prodleva dvou tří týdnů k tomu, aby přišla vniveč práce za několik let. Časové prodlevy, které by nám DNS přinesl do našich výzkumů, by znamenaly jednoznačnou ztrátu konkurenceschopnosti. Univerzita musí hledat jiné řešení, pokud to

Problémy s DNS vnímají zejména přírodovědci. Obávají se, že dlouhá soutěžení o dodávky nezbytných chemikálií mohou ohrozit chod jejich laboratoří. Ilustrační foto: D. Povolný.

myslí vážně se svou ambicí v oblasti vědy a výzkumu,“ soudí Richard Štefl z přírodovědecké fakulty.

Kvestor připouští, že u některých typů komodit skutečně DNS nemusí představovat nejlepší způsob zadání zakázky. V podstatě existují tři možné postupy: vedle DNS jsou to tzv. rámcové kontrakty a také jednorázová zadávací řízení. Všechny tyto přístupy musí ale respektovat zákonné limity a postupy. „Využití rámcových kontraktů pro operativní nakupování momentálně řešíme. Pro nákup komodit, které nemění svou technickou specifikaci, což jsou právě třeba chemikálie, se může ukázat jako výhodný,“ říká kvestor a dodává, že MU jedná o výkladu zákona s ministerstvem pro místní rozvoj. I zde je totiž problém v tom, že podle výkladu zákona, který má univerzita k dispozici, je potřeba zadávat přesný objem nákupu.

Vedení univerzity se také snaží průběžně vytipovávat další komodity, které je třeba nakupovat operativněji a které lze vyjmout ze sčítání objemů napříč univerzitou. „Takto jsme například z centralizovaného nakupování vyjmuli pořizování knih – bohužel pouze jednostranným rozhodnutím na straně MU navzdory metodickému názoru řídicího orgánu operačních programů,“ uvádí příklad kvestor.

Soutěž pouze na základě ceny

Akademici vidí nedostatek často také v tom, že všechny systémy veřejného soutěžení včetně DNS pracují s principem nejnižší ceny. Pokud se bude nakupovat z nabídky DNS, půjde o to nejlevnější zboží a rotace takového

zboží pak bude podstatně větší než u věcí kvalitních, ozývá se z akademické obce. Kvestor nicméně namítá, že požadovaná kvalita by měla být co nejlépe definována v technickém zadání veřejné zakázky. „Při zavádění je pochopitelné, že se stávají omyly. Je ale jen otázkou času, než se technická zadání do veřejných zakázek vyladí tak, aby lidé skutečně dostávali požadované kvalitní komodity,“ doplňuje Janíček.

I přes problémy se zdá, že se Masarykova univerzita vydala v rámci zákonných limitů schůdnou cestou. Potvrzuje to také zájem dalších českých vysokých škol o využití tohoto systému DNS. „Motivují je stejné potíže s centralizovaným nakupováním. Hned v první vlně projevil zájem univerzity v Olomouci, Ostravě a Zlíně, jednáme už rovněž s univerzitou v Hradci Králové a inspirovat se přijela i Univerzita Karlova,“ vyjmenovává kvestor.

Masarykova univerzita už podle kvestora také v souvislosti s centralizací veřejného zadávání zakázek a její elektronizací zaznamenala úspory. Náklady na zadávací řízení se snížily až na 30 procent. Odpadly totiž náklady na tisk a poštovné. První zkušenosti z nákupů přes DNS dále ukazují, že u kancelářských potřeb se v průměru ušetřilo 30 procent, v případě výpočetní techniky pak 20 procent.

David Povolný

/více o tématu komentář kvestora na <http://info.muni.cz>



Filozof dostával výhrušné e-maily...

/pokračování ze strany 1 ▶

Reakce fakulty na kauzu

Vedení fakulty čelilo kritice, že i přes závažná obvinění, která se v případě objevila, nepodniklo v případě žádná opatření. „Snažili jsme se cítit presumpci nevinny. Vzhledem k tomu, jak byla u soudu celá věc znejistěna – zejména pochybnosti o originalitě mailů, které byly soudu předloženy pouze v papírové podobě, a nesrovnalosti v údajích v jejich hlavičce –, netroufám si dosavadní vyčkávací postoj nijak

upřesnit,“ uvedl děkan filozofické fakulty Josef Krob.

K jednomu opatření ale na fakultě přece jen došlo. Děkan Krob odvolal v prosinci profesora Horynu z funkce předsedy disciplinární komise a ukončil mu i členství v ní. „Hlavním důvodem bylo, aby jakékoli případné rozhodnutí této komise zůstalo naprosto nezpochybnitelné, nebo možná lépe, aby student – pokud by došlo k nějakému disciplinárnímu řízení – neměl

jako záminku k protestu proti rozhodnutí komise probíhající soud s jejím předsedou,“ vysvětlil děkan.

Pokud by byl Horyna odsouzen, je vedení připraveno postupovat podle možnosti vymezených zákoníkem práce. „Mému rozhodnutí bude samozřejmě předcházet konzultace s právníkem, případně s Etickou komisí MU, bude-li to situace vyžadovat,“ nastínil svůj další případný postup Krob.

Akademický senát filozofické fakulty vyjádřil Jaroslavu Hrochovi v prosinci morální podporu. Profesora Hrocha již dříve podpořila otevřeným dopisem také skupina padesáti zaměstnanců fakulty, kteří měli pocit, že se za něj dostatečně nepostavily fakulturní orgány. Akademický senát projevil v prosinci také nesouhlas se stanoviskem, které vyjádřili někteří členové katedry filozofie. Ti v listopadu označili v otevřeném dopise reportáž České televize věnující se případu za pokus o skandalizaci jejich pracoviště.

David Povolný

muni.cz

Měsíčník Masarykovy univerzity

Ročník 7, leden 2011, vychází 24. 1. 2011
Vydává Masarykova univerzita

NÁKLAD 4 000 ks
EV. Č. MK ČR E 15641
ISSN (tištěná verze) 1801-0806
ISSN (on-line verze) 1801-0814

ŠÉFREDAKTORKA Mgr. Petra Polčáková
REDAKCE David Povolný, Martina Fojtů, Jana Počtová
FOTOEDITACE A SAZBA Petr Hrnčíř
GRAFICKÝ NÁVRH Ing. Škara Škarabelová,
TISK Tiskárna HELBICH, a.s.

ADRESA REDAKCE
Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno
tel.: 549 494 086, fax: 549 496 611
e-mail: redakce@rect.muni.cz

REDAKČNÍ RADA
doc. PhDr. Mikuláš Bek, Ph.D. předseda, prorektor,
doc. Ing. Ladislav Janíček, Ph.D., MBA kvestor,
Mgr. Iva Zlatušková kancléřka, Ing. Markéta Soukupová, MBA RMU, Mgr. Simona Škarabelová, Ph.D. ESF, PhDr. Mgr. Jiří Stejskal FSPS,
prof. PhDr. Marie Vitková, CSc. PpF, prof. PhDr. Jan Zouhar, CSc. FF, doc. PhDr. Markéta Pitrová, Ph.D. FSS, prof. RNDr. Zuzana Došlá, DrSc. PpF,
doc. PhDr. Josef Prokeš, Ph.D. FI, doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D. PpF, doc. MUDr. Kateřina Kaňková, Ph.D. LF, Mgr. Tereza Fojtová tisková mluvčí,
MUDr. Martin Pešl, Bc. Dalibor Jenke

INZERCE Petr Dimitrov, tel.: 721 575 746,
e-mail: inzerce@rect.muni.cz
UZÁVĚRKA PŘÍŠTÍHO ČÍSLA 7. 2. 2011

ON-LINE VERZE <http://info.muni.cz>

Univerzita posiluje výzkum na Antarktadě

Zatímco většina lidí chystala silvestrovskou oslavu, skupinu vědců a pracovníků z Masarykovy univerzity zaměstnávala zcela jiná činnost. Balení. 30. prosince se totiž znovu vydali na výzkumnou stanici, kterou univerzita provozuje na ostrově Jamese Rosse v Antarktadě. Letošní výzkumnou sezonu přitom ovlivní hned několik změn.

Tou první je rozšíření týmu o lékaře a správce stanice. „Lékař se bude starat nejen o zdravotní stav posádky, ale bude uskutečňovat také samostatný vědecký program. Zaměří se na monitorování projevů zátěže členů posádky při různých činnostech, zejména dlouhém pobytu v terénu a typických expedičních činnostech,“ uvedl vedoucí výpravy Miloš Barták z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.

Nově vznikla také pozice správce, který bude mít spolu se dvěma technikami na starosti správný chod všech energetických celků stanice a bude zodpovědný za zásobování potravinami a vodou.

Expedice má letos celkem jedenáct členů, přičemž sedm z nich je z Masarykovy univerzity. Kromě zmíněného lékaře, správce stanice a dvou techniků jsou to ještě dva klimatologové a rostlinný fyziolog. Ti všichni s sebou na stanici Johanna Gregora Mendela přivezli i nové vybavení. Finanční

prostředky na jeho nákup získali vědci z projektu ministerstva školství s názvem CzechPolar. Jeho nositelem je na Masarykově univerzitě zakladatel antarktické stanice Pavel Prošek. „Během letošní expedice budou na stanici dopraveny a trvale umístěny nový stereomikroskop a optický mikroskop, předvážkové a analytické váhy a obvyklé technické vybavení umožňující běžnou laboratorní práci při zpracování vzorků,“ vyjmenoval ještě před odjezdem Barták a dodal, že spolu s dalšími specializovanými přístroji, které mají vědci na stanici už k dispozici, se tak rozšiřuje prostor pro mezinárodní vědeckou spolupráci při výzkumu ostrova a zvýšení počtu účastníků budoucích expedic.

Kolektiv vědců, do kterého jsou letos zapojeni také odborníci z České geologické služby nebo ornitolog z Univerzity Palackého, začne na Antarktadě s některými novými výzkumy a pokračuje i v těch dlouhodobých.



Na antarktickou stanici letos odjel i správce a dva technici, kteří budou mít na starosti její údržbu. Foto: Kamil Láška.

Mezi dlouhodobé patří zkoumání klimatu ostrova Jamese Rosse s důrazem na sledování UV záření a jeho variability v čase nebo sledování dynamiky ledovců, která souvisí s globálními změnami klimatu. Na něm se bude

podílet nejmladší účastník expedice, doktorský student geografie Tomáš Jagoš. Znovu se dostane i na rostlinofyziologické disciplíny. Vědci z Masarykovy univerzity totiž pokračují v dlouhodobém projektu, při němž

pozorují vliv manipulovaného oteplování na mechy a lišejníky.

Na práci mají vědci přibližně dva měsíce. Zpět do České republiky by se měli vrátit koncem února.

Martina Fojtů

Antropologové dokončili expertizu kostí z masového hrobu

Na čísle 13 se nakonec zastavil nejnižší odhadovaný počet jedinců, kteří leželi v hromadném hrobu odkrytém v létě u Dobronína na Jihlavsku. Vyplývá to z výsledků expertizy, kterou před několika týdny dokončil tým antropoložky Petry Urbanové z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.



Foto: David Kopylový.

Nejde však zdaleka o jediný závěr, byť nízká zachovalost kostí a jejich zlomkovitost nedovolují na řadu otázek zcela přesně odpovědět. „Kostní nález jsme byli schopni zkompletovat do 15 celků, které patří minimálně 13 jedincům. Nalezli jsme i další kosti, ale u nich zatím nevíme, komu patří. To nám řekne až genetická analýza,“ uvedla vedoucí skupiny

vědců Petra Urbanová. Ona a její kolegové zpracovávali více než 200 kostních úlomků, přičemž anatomicky určit bylo možné jen asi polovinu. Našlo se mezi nimi i sedm lebek nebo snímatelná zubní protéza a dvě zubní náhrady.

Příčinu smrti expertiza neodhalila

Co se dá konstatovat téměř jistě, je pohlaví lidí, kteří v hrobu leželi. „Všechno nasvědčuje tomu, že ostatky patřily mužům. Jejich věk se pohyboval od 30 do 60 let,“ přidala další zjištění Urbanová, která ovšem musela

konstatovat, že s odhalením příčiny úmrtí výsledky expertizy nepomohou. „Na kostech jsme našli jen pozůstatky zhojených zranění, která nebyla příčinou smrti jedinců, a pak taková, která vznikla až v době po jejich smrti do odkrytí hrobu.“

Vědci z Masarykovy univerzity přitom podrobili nálezy řadě testů. Kromě základního určení biologického profilu zahrnujícího určení pohlaví, odhad dožitého věku nebo rekonstrukci tělesné výšky, to byla například radiodokumentace. Ta se prováděla na radiodiagnostickém oddělení Fakultní

nemocnice u svaté Anny, kde vznikly 3D modely částí těl. Nález totiž poputuje ještě na genetickou analýzu, což je destruktivní metoda, která zkoumaný materiál poškodí.

Právě genetické postupy, srovnání DNA zemřelých lidí s jejich žijícími potomky, je poslední možností, jak mrtvé identifikovat. Tato analýza už ovšem nebude úkolem odborníků z univerzity, ale odborně znaleckého pracoviště policie. „Kosterní pozůstatky byly již předány, další postup už je na vyšetřovateli,“ uvedla Petra Urbanová.

Policie zatím pracuje s verzí, že ostatky patřily Němcům, kteří měli být odsunuti, ale ještě předtím je ubili obyvatelé vesnice, u níž se hrob našel. Předpokládá se, že po uzavření vyšetřování budou pietně pohřbeny.

Martina Fojtů

Noviny budoucnosti: s menším nákladem a kvalitnější

Při rozhovorech odborníků i laiků o českých médiích příliš pochvalných slov nepadá. Moc jich nenašel ani Karel Hvíždala, který přednášel studentům Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity o tom, co česká média nejvíc ohrožuje. Ví, o čem mluví. Začínal jako redaktor Mladého světa, v exilu spolupracoval s rádiem Svobodná Evropa, Deutsche Welle nebo BBC. Po návratu do České republiky pak působil jako šéfredaktor deníku MF DNES, byl také předsedou představenstva jeho vydavatelství a později vedl časopis Týden.



Foto: Tomáš Muška.

Najdete na současné žurnalistice nějaká pozitiva?

Ta já moc nevidím. Víc než kde jinde u nás totiž ve zpravodajství rozhoduje rychlost. Vnímám to jako negativum, protože kvalita obsahu se tak snižuje. Jistě, rychlost je součástí zpravodajství, ale nikdy není tak dominantní a nepůsobí tolik jakožto zkrusující faktor jako u nás.

Takže česká média neplní roli hlídacích psů?

Takový pes by musel mít mnohem pevnější ohrádku. V okamžiku, kdy není vykolikovaná schopnými rešeršisty a editory, tak se do novin lehce vloupe nastrčené materiály od politické konkurence a PR agentur. A pak vznikají dezinformační kampaně.

Je problém českých médií, že příliš ochotně a bez filtrování přebírají informace od PR agentur?

Přesně. V tom právě spočívá kouzlo oné ohrádky. Tuzemským médiím chybí, nejsou na ni peníze. A v okamžiku, kdy redakce nemá dost možností, jak si informaci ověřit, tak snadno naletí.

Co ještě ohrožuje česká média? Napadá mě nízká úroveň profesionality redakcí a redaktorů, podřízenost zájmům vydavatele nebo napojení na politiku.

Co je profesionalita? To je dodržování řemeslných pravidel. V okamžiku, kdy je redakce malá nebo silně poddimenzovaná, tak už něco takového není možné. Napojení redakce na majitele jako problém nevnímám. Nesejde na tom, zda je vydavatel Němec či Maďar. Horší je, že majitelé-cizinci reagují na mediální krizi, která panuje u nich doma, i u nás, kde třeba tak velká není, a pak dojde k tomu, že se tady šetří zbytečně. Peníze se poté přesouvají k matce oné společnosti do zahraničí a české vedení vydavatelství a redakce se takovým tlakům neumí bránit. Nejsou na to zvyklé.

Takže u nás není potřeba tolik šetřit?

To platilo u předminulé mediální krize v letech 2001 až 2003. Při poslední krizi, která kopírovala tu hospodářskou, už se šetřilo oprávněně. Příjmy z inzercí se snížily o třicet či třicet pět procent. Na tak velký zásah do rozpočtu se musí reagovat.

A co politické tlaky?

Těm čelí média pořád. Pánové jako Dalík v ODS nebo Tvrdík v ČSSD kolem voleb často volali všem šéfredaktorům a chovali se velmi nevybíravě. Vyhrožovali tím, že až jejich strana vyhraje volby, tak s novinami či jejich stanicí zatočí. Pokud je vydavatel dost silný, tak by šéfredaktora měl podržet, aby šly podobné výhrůžky zcela mimo něj. U nás ovšem platí, že jsme pořád ještě vystrašení, tlaky mají často účinek a šéfredaktoři podlehnou. Taký mají špatně nastavené smlouvy: jsou příliš závislé na ekonomickém úspěchu, méně na kvalitě a šéfredaktoři mají chabé odstupné, takže se bojí dostávat do sporů.

Takže na postech šéfredaktorů českých novin a časopisů nesedí dost silné osobnosti?

Tak se to úplně nedá brát. Většina šéfredaktorů na Západě měla donedávna takovou smlouvu a plat, že jejich příjmy byly srovnatelné s ministry. Když dostali při svém odchodu odstupné, tak z něj mohli do smrti žít. To je pro provoz redakce zásadní. Navíc často pocházeli ze starých měšťanských rodin, a proto byli nezávislí už z podstaty.

O tom všem se bavíme v době, kdy novinám dlouhodobě klesá náklad. Dosáhl už dna?

Myslím, že ne. Ostatně i všichni vydavatelé a šéfredaktoři jsou z toho nervózní. Změn je mnoho a pořád nekončí. Nikdo si například nedovede představit, co s novinami udělá nástup hybridních televizí. Spousta opatření, jichž jsme svědky, se dělá v křeči. Nikdo neví, co bude za dva roky, jestli nepřijde další vlna hospodářské krize. Dobrým příkladem je konec bývalého ředitele Petra Dvořáka v televizi Nova. Ráno přišel do práce a už ho ani nepustili do kanceláře. Takové chování bylo ještě před několika lety absolutně vyloučené.

Jedním ze způsobů, jak se vedoucí deníků snaží zpomalit pokles nákladu, je bulvarizace novin.

Nemluvil bych přímo o bulvarizaci. Noviny se snaží pohybovat někde mezi bulvárními a seriózními. Způsob, jakým

se dnes u nás dělají, je na můj vkus ale příliš snadný, proto tomu říkám popnoviny. Zdá se mi, že by se mix obou možností mohl dělat kultivovaněji.

Místo toho se ale zdá, že snaha zalíbit se co nejširšímu spektru čtenářů bude pokračovat. Souhlasíte?

V zemích, kde se pracuje s většími čísly prodejnosti, si dovedu představit brzkou proměnu kvalitativně směrem nahoru. Náklad se snížil ze 300 tisíc na 100 tisíc, noviny budou analytičtější, komentativnější, esejističtější a přestanou soutěžit ve zpravodajství s elektronickými médii, protože tuto soutěž už dávno prohrály. Tím, že se obsah zúží, se lépe vyprofiluje cílová skupina, čili se může zdražit inzercie a ztráta se tak minimálně částečně vyrovná. U nás si takovým postupem jistý nejsem.

Martina Fojtů

Wikileaks – hrozba, revoluce nebo jen povyk?

Hrozba americké národní bezpečnosti. Aspoň tak mluví Pentagon o nevládní organizaci Wikileaks, která se zaměřuje na publikování uniklých soukromých a utajených materiálů. Z jedné strany čelí kritice za neuvážené odhalování informací, které mohou ohrožovat národní bezpečnost států nebo kompromitovat mezinárodní diplomacii. Z druhé strany získává chválu coby aktivita přispívající k demokratizaci společnosti a převratný nástroj pro investigativní žurnalistiku.

Humorné depeše i vojenské dokumenty

„11. září světové diplomacie,“ takovým označením reagoval italský ministr Franco Frattini na zveřejnění statistických diplomatických depeší Spojených států na stránkách Wikileaks. Šlo o únik, kterým se organizace Wikileaks loni v listopadu zřejmě nejvíce zapsala do světového povědomí. Stalo se ale vlastně tak mnoho? „Jako mnoho přírodních i toto pokulhá. Na druhou stranu konkrétně tento únik informací může mít za následek i řadu obětí na životech. Byla například uveřejněna jména řady osob spolupracujících s USA v zemích a režimech, kde je to spojeno s riziky,“ uvádí Petr Suchý, vedoucí Katedry mezinárodních vztahů a evropských studií na Fakultě sociálních studií MU.

Právě kvůli – podle některých názorů – neuváženému výběru zveřejňovaných informací vyvolávají Wikileaks největší rozpory. „Byly mimo jiné uveřejněny dokumenty, které podle měly utajeny, měly charakter, u něhož je to naprosto běžné nejen ve Spojených státech. Proto měly být uveřejněny až po odtajnění. V USA se navíc na rozdíl od mnoha jiných států většina

těchto dokumentů po uplynutí jisté doby zpřístupňuje,“ argumentuje Suchý.

Zveřejněná korespondence například ukázala, že američtí diplomaté mají za úkol sledovat nejvyšší úředníky OSN, a odhalila kompromitující povahu interní diplomatické korespondence. Ruský premiér Vladimir Putin byl například v dokumentech označován jako alfa samec, jenž si svou energii vybíjí na divokých oslavách s italským premiérem Silviem Berlusconiem. Únik některých informací ale vyvolává otázky, zda je v nějakém společenském zájmu, aby se taková data dostala na veřejnost. „I diplomaté jsou jen lidé. Je dobré se třeba zamyslet nad tím, jaké výrazivo člověk sám používá v pracovním styku, když nejde o korespondenci pro široké publikum,“ vysvětluje Suchý.

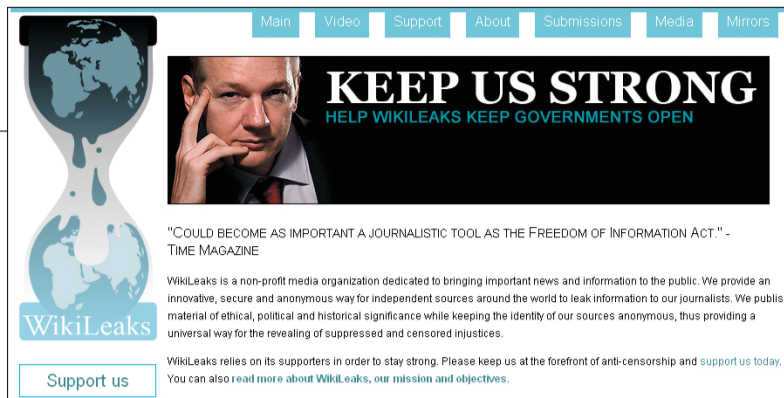
Wikileaks ale nejsou, jak by se i z mediálního poprasku mohlo zdát, jen místem, kde byly zveřejněny kontroverzní diplomatické depeše. V minulosti organizace mimo jiné uveřejnila tajné vojenské dokumenty o válce v Iráku, ze kterých vyplývalo, že americké velitelství vědělo o mučení zajatých Iráčanů či o popravování

bez soudů. Velký rozruch vzbudilo také zveřejnění dvou utajovaných videí americké armády ze série kontroverzních útoků v Bagdádu, při nichž bylo zabito několik lidí, včetně dvou zaměstnanců zpravodajské agentury Reuters. Také proto získala Wikileaks za svoje aktivity řadu novinářských cen, včetně Amnesty International UK Media Award.

Nástroj nové žurnalistiky

I z těchto důvodů se o Wikileaks často mluví jako o novém nástroji moderní investigativní žurnalistiky, který může přinést velké změny do fungování médií. „Úniky citlivých informací prostřednictvím takzvaných whistleblowers hrály v uplynulých dekádách vždycky důležitou roli. Rozdíl je tentokrát v tom, že zdrojové materiály jsou dostupné všem případným individuálním zájemcům,“ popisuje princip, který je na mediálním poli nový, Jakub Macek z katedry mediálních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních studií MU.

Výhodou je tedy to, že nejde o žádné nevěřejné zdroje, které by novináři úzkostlivě střežili, a drželi tím pádem pomyslné klíče od dveří k pravdě,



kterou by už jen zprostředkovali. Teď se každý sám může na Wikileaks přesvědčit, jak zdroj vypadá. Jakub Macek nicméně dodává, že tím klíčovým zprostředkovatelem a tvůrcem kauzy stejně zůstávají a zřejmě ještě zůstanou velká masová média. „V tomto ohledu tedy k žádné velké změně nedochází,“ doplňuje.

Blíže ke konci svobodného internetu?

I když organizace Wikileaks sama o sobě nemusí představovat nic tolik převratného, jak by se na první pohled mohlo zdát, v jednom aspektu se přece jen může stát zlomovou. Otevírá totiž opět debatu o budoucnosti internetu, který se zrodil coby svobodný prostor, nad nímž nemají vlády příliš velkou kontrolu. Aktivity jako Wikileaks,

které svým rozporuplným dopadem stojí podle průzkumů veřejného mínění na hraně společenské akceptovatelnosti, mohou podle odborníků přispívat k tomu, že se internet začne v uvedeném smyslu uzavírat.

„Před patnácti lety tou hrozbou byla pornografie, později terorismus a porušování autorských práv. Pokud bude nalezeno a veřejně politicky obhájeno opravdu dostatečně velké ohrožení, svobodě internetu skutečně může být zatnut tpepec,“ myslí si Macek. To, jak západní státy v rovině regulace odpovídají na aktivity typu Wikileaks, je podle něj jen otázkou času. „Příklad čínského internetu ukazuje, že i tak zdánlivě svobodný prostor, jakým internet je, je možné relativně efektivně podvázat,“ dodává.

David Povolný

Politika jako show? Proč ne?

Postmoderní společnost je především společností zábavy. Lidé se chtějí bavit pořád a u všeho. A tak dokonce i představa, že lidé stojí o seriózní politiku plnou věcných debat, může být lichá. Myslí si to aspoň politolog a sociolog Gianpietro Mazzoleni, který na podzim přijel přednášet na konferenci How to communicate politics na fakultu sociálních studií. Politici jako celebrity a showmani, spektakulárnost politiky a její sblížení s principy zábavního průmyslu. To všechno je podle Mazzoleniho, jenž působí na univerzitě v Miláně, naprosto přirozená a žádaná věc, která navíc může přinášet i pozitivní efekty.

Kde je podle vás hranice populistické a nepopulistické politiky?

Každá politika je do určité míry populistická, protože musíte zaujmout lidi,

a tedy zahrát na jejich notu a vyjít jim vstříc. Musíte vědět, co chtějí, a aspoň trochu se tomu přizpůsobit. Když se dnes mluví o populismu, tak se tím

většinou myslí negativní extrém, jakými byli Heider v Rakousku nebo Fortyn v Nizozemsku či jako je Le Pen ve Francii. Takoví vůdci jsou nebezpeční populisté, protože se obracejí například proti menšinám. Ale jinak je populismus v podstatě stejná věc jako demokracie – tedy vláda lidu. Některý druh populismu je tumpadem nevyhnutelný – lidé by vás jinak nikdy nezvolili.

Ze všech stran je slyšet nářky nad tím, jak se zhoršuje politická kultura, protože politika začíná stále více připomínat showbyzys. Vy sám máte pro toto sblížení dokonce termín, říkáte mu Pop Politics. Na tento jev se ale nedíváte ani zdaleka tak negativně...

Snažím se být realista, protože ať už se nám to líbí, nebo ne, politika prostě je prezentována populárními a zábavnými způsoby, snaží se být efektní a nabízet mix mezi závažnou informací a showbyznysem. Ale i když vidíme

nárůst těchto projevů, není to opět nic nového. Podívejte se třeba do časů starého Říma, kde pořádání velkých klání a her nebo účast na oslavách a rituálech představovaly běžnou součást politického boje. Politici to prostě mají rádi. Proč bychom měli nutně jít proti tomu? To bychom byli jako Don Quixote bojující proti větrným mlýnům.

Vám tedy nepřipadá taková politika neetická?

Nemusíme ji po všech stránkách akceptovat morálně a eticky – tedy můžeme samozřejmě říct, že je to ohavné, je ale dobré zkoušet hledat i to dobré a prospěšné. Pokud použijete tento podle normativního úhlu pohledu ne tak morální způsob komunikování svých politických cílů a názorů a využijete ho k prosazení něčeho společensky prospěšného, co byste jinak nebyl schopen veřejnosti zprostředkovat, asi se na vás nikdo zlobit nebude. Není to jistě nástroj komunikace pro jedince, kteří věří v seriózní politiku, ale jde určitě o způsob, jak u veřejnosti vzbudit aspoň nějaký zájem o ni. I seriózní politici vědí, že je to komunikace, jakou lidé očekávají a vlastně vyžadují. Proč do ní tedy neumíte dobré sdělení?

Pak se ale úspěšným politikem může stát prakticky kdokoliv, kdo se naučí ovládat média a zvládne techniky politického marketingu – třeba popový zpěvák.

Tak to skutečně je, ale nebudu určitě říkat, že je to tak bohužel. Politici se prostě třídí i podle toho, jak jsou schopni zacházet s médii. Čím více jste schopný ustát pobyt před kamerou a čím lépe vypadáte, tím větší máte šance. Takový je svět, ve kterém žijeme, a nemyslím, že je to něco, co bychom mohli prostě přisuzovat dnešní době. Lidé takoví byli vždycky, jen stále se stupňující všudypřítomnost médií a informací rozmnožila možnosti takového přístupu k politice. Samozřejmě že proti tomu můžete bojovat, ale to je zřejmě všechno, co s tím můžete dělat.

Když se rodila dnes ještě poměrně mladá česká demokracie, řada lidí si totiž říkala, že teď, když máme svobodu, je konečně čas na naplnění velkých ideálů. Vy teď ale říkáte, že když jsem politik s dobrými idejemi, ale neumím zaujmout sdělovací prostředky, nemám šanci. Není to trochu smutné?

Je potřeba se naučit akceptovat, že i tyto vlastnosti a schopnosti k politice patří. Když je nemáte, nemůžete být politikem. Nic vám ale nebrání v tom být třeba poradcem, člověkem v pozadí, který bude dodávat myšlenky jinému člověku, jenž se bude stavět před kamery a bude to umět. Tak to chodí.

David Povolný

Knihovna v kampusu se zapojila do mezinárodního měření kvality

Půjčovat knihy a zařazovat zpět ty vrácené už dnes rozhodně není jediným úkolem knihoven. Díky rozvoji komunikačních technologií se náplň jejich práce hodně rozšířila, a proto je důležité kromě základní statistické evidence také měření výkonnosti knihoven.

Do jednoho takového měření se jako vůbec první v Česku zapojila Knihovna univerzitního kampusu (KUK) Masarykovy univerzity, která podstoupila testování v německém benchmarkingovém systému Bibliotheksindex (BIX). Systém měření kvality existuje více, knihovna se však rozhodla pro tento, protože na rozdíl

od českého umožňuje posuzování akademické knihovny. „Je nezbytné srovnávat výkony především s nejbližšími sousedy, kterými jsou pro nás německé a rakouské knihovny,“ zdůvodnila výběr vedoucí knihovny Zdeňka Dohnálková.

Zařízení, které vede, poskytuje knihovnické a informační služby a zabezpečuje informační vzdělávání uživatelů z lékařské a přírodovědecké fakulty a fakulty sportovních studií. Jak se jeho pracovníkům všechny tyto činnosti daří, už je předmětem měření. „BIX srovnává výkon knihoven v kategoriích nabídka, využití, efektivita a rozvoj,“ upřesnila Dohnálková.

Knihovna univerzitního kampusu funguje tři roky. V roce 2008 a 2009 se její pracovníci seznamovali s metodikou výzkumu a začátkem roku 2010 zaslali do systému první data určená k testování. Benchmarkingový dotazník zahrnuje 27 základních statistických hodnot a dalších 11 ukazatelů, které nejsou zahrnuty do měření, ale jsou důležité pro výpočet indexu. „Ten je vypočten z každého ukazatele, a díky němu je pak možné porovnávat. Každá knihovna může u jednotlivých ukazatelů sledovat, v čem se může zlepšit a v čem vyniká,“ podotkla Dohnálková, která mohla mít nakonec z výsledků radost.

Knihovna univerzitního kampusu se srovnávala s 16 německými a rakouskými akademickými knihovnami a ve výsledcích rozhodně nepropadla. Skončila v celkovém měření na 11. místě, přičemž předstihla knihovny

v Berlíně, Vídni, Darmstadtu, Štýrském Hradci a Cáhách. V oblasti efektivitivy dosáhla dokonce na šesté místo. Na posledním místě skončila KUK v oblasti nabídky, kde se posuzují i výdaje na nákup knihovního fondu. „S výdaji 32 160 eur na tisíc uživatelů jsme oproti vítězné univerzitní knihovně v Göttingenu s 212 548 eury ani jinak dopadnout nemohli,“ sdělila Dohnálková.

Účast knihovny v testování bere její vedoucí jako velmi užitečný krok, který dal podnět pro další vylepšení.



Foto: Pavla Orndorfová

Nově byla například zavedena automatizovaná evidence vstupů nebo evidence vstupů do elektronického katalogu knihovny.

Martina Fojtů

Co si počít se špatnými výsledky českých žáků?

Nelichotivý dárek k Vánocům dostalo české školství. Když v prosinci Ústav pro informace ve vzdělávání zveřejnil výsledky studie PISA, vyšlo z nich, že Česko se zhoršuje nejrychleji ze všech zemí OECD. Pojmenovávat důvody zhoršujícího se stavu se hned pokusilo ministerstvo školství i neziskové organizace. V rozhovoru pro **muni.cz** to dělá také profesorka Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Milada Rabušicová. Na rozdíl od ministra školství Josefa Dobeše ovšem řešení nevidí v rušení škol, jež propadnou při srovnávacích zkouškách, které Dobeš plánuje zavést. „Takové testování k ničemu nevede. Když má škola, kam chodí například žáci ze sociálně znevýhodněných rodin, horší výsledky, tak to o její kvalitě mnoho neříká,“ říká mimo jiné Rabušicová.



Foto: David Povilyň

Co říkáte na výsledky studie? Překvapily vás?

Dá se to tak říct, protože z předchozích studií jsme vycházeli relativně dobře. Jako překvapivé hodnotím výsledky hlavně proto, že v Česku byla v roce 2005 zahájena reforma, o jejíž koncepci si myslím, že je velmi dobrá. Předpokládala zavedení rámcových vzdělávacích programů a stojí na konceptu kompetencí. Škola se nesoustřeďuje jen na získávání vědomostí, ale i na rozvíjení klíčových kompetencí, což je v souladu se studií PISA a jedná se o moderní pedagogický a didaktický přístup. Možná je potřeba dát reformě ještě čas, přesnější vysvětlení pro to nemám.

Jak tedy výsledky interpretovat?

Je třeba podívat se, čeho se propad konkrétně týká. Čtenářská gramotnost je dlouhodobější problém českého školství. Podobně špatný výsledek jsme zaznamenali, už když se v roce 1998 testovali dospělí. Říct, že školáci neumějí číst, je velmi povrchní. Oni to umějí, ale problém spočívá v kritickém posuzování a hodnocení textu. Zřejmě k tomu děti dostatečně nevedeme. A možná je to dokonce generační záležitost.

Může to být způsobeno tím, že pořád ještě přezívají stereotypy z minulých éry, kdy se po lidech kritické myšlení nežádalo?

Nejsem si jistá, jestli se dá dvacet let na něco takového vymlouvat. Vzdělávací reforma vychází z toho, že rámcový program pro určitý stupeň vzdělávání si musí každá škola transformovat do svého školního programu. Učitelé

proto musí být naprosto vtaženi do toho, co dělají. Mají rámec, ale musí najít způsob, jak učební látku prezentovat. Kdybychom se vrátili ke striktním osnovám, jak jsem zaznamenala v jednom návrhu pana ministra, a pravidelně bychom začali děti testovat, tak to podle mě k pozitivnímu výsledku nepovede. Iniciativa učitelů se tím umenší.

Nezsadila reforma ovšem až moc na iniciativu učitelů, kteří kvůli platovým podmínkám nemají takovou motivaci pro práci?

Vsadila na iniciativu a angažovanost učitelů a také na autonomii škol – ředitelé mají relativně velké pravomoci. Spolu s tím však měla přijít mnohem větší personální podpora, čímž nemyslím jen zvýšení platů. Učitelé potřebují mít krytá záda školními psychology, výchovnými poradci, speciálními pedagogy, protože úkolů, které se na ně hromí, je obrovské množství.

Vraťme se k výsledkům studie. O potížích se čtenářskou gramotností se ví už několik let, tentokrát se ale mladí Češi zhoršili i v matematice a přírodních vědách.

Důvody zhoršujícího se výsledku jsou podle mě u všech kategorií stejné. U matematiky je zajímavé, že když v ní minule naši žáci dopadli tak dobře, ukázalo se, že ve srovnání s ostatními žáky jsou snad na prvním místě v tom, jak matematiku nesnášejí. Tady se přesně otevírá otázka, co od školy chceme. Čekáme to, že děti budou mít výběrné výsledky v nějakém testu, nebo to, že se budou učit rády a se zájmem?

Je nějaký recept, jak to skloubit?

Celá moderní pedagogika hledá cesty, jak to udělat. Říká se, že v posledních letech došlo v pedagogice ke koperníkovskému obratu. Nemluví se o vzdělávání, ale o učení, a to o celoživotním. Základní podmínkou pro to, aby se člověk mohl celoživotně učit, je, že nebude odrazen už v době, kdy chodí do školy. Člověka musí těšit poznávat, ale to se lehce řekne a těžko provádí. V tomto ohledu jsou například Švédové velmi otevření, i když jejich výsledky nejsou tak dobré jako třeba u Finů. Ale trápí se tím méně. Asi proto, že mají jasnější vizi.

Mezi země, které si ve výzkumu výrazně pohoršily, patří

i Rakousko. Co říkáte na jeho výsledek?

Mě spíš zaujalo, jak na něj Rakušané reagovali. Jdou ve svých reakcích dobrým směrem. Říkají, že je potřeba snížit počet dětí ve třídách, mít v nich i dva učitele a je třeba podporovat jejich týmovou práci a vzdělávání. Zdá se mi to jako naprosto adekvátní reakce na špatný výsledek. Studii PISA bychom totiž měli brát hlavně jako impuls pro změnu vzdělávací politiky. Výborně se to povedlo například Německu. Před několika lety následovala po zveřejnění výsledků diskuse o tom, že jejich systém, který je vysoce selektivní, příliš časně rozděluje děti do různých typů škol. Proto se ho snaží rekonstruovat.

Co je na takovém systému špatně?

Rozhodnout o dítěti v deseti letech, do jakého typu školy bude chodit, aniž by za dva roky mohlo případně přestoupit jinam, je podle mého soudu diskriminační. Podobně selektivní systém má téměř celá střední Evropa. Dlouhodobě dobré výsledky mají naopak Fínové, kteří preferují inkluzivní vzdělávání. Děti s nejrůznějšími znevýhodněními jsou v běžných školách, ale individuální podpora, které se jim tam dostává, je taková, že mají dobré vzdělávací výsledky.

Co si z tohoto pohledu myslíte o víceletých gymnáziích?

Jsem pro jejich zrušení. Když se v 90. letech zakládala, byla to velmi neuvážená reminiscence na první republiku. Tehdy byla maturita vzdělávací konečnou, dnes je naopak začátkem. Na gymnázia chodilo asi osm procent populačního ročníku, proto byla elitním vzdělávacím ústavem. To si o dnešních gymnáziích myslet nemůžeme.

Úvahy o zrušení víceletých gymnázií se periodicky vracejí. Ve prospěch jejich zachování bývá uváděn argument, že když mají studenti kolem sebe dané spolužáky, tak je to víc motivuje.

Vezmeme-li si běžnou školní třídu, tak platí, že nejlepší žáci motivují většinu průměrných. V okamžiku, kdy nejlepší

žáci ze třídy odstřihneme, tak se ostatní vztahují k průměrným, a to je špatně. Ve společnosti přece žijeme také všichni spolu a musíme se naučit spolu žít. Kdyby se finance a personální zdroje místo do gymnázií a speciálních škol vrhly do základních škol, tak jsme dnes někde úplně jinde. Nehledě na to, že stát by měl garantovat stejně kvalitní vzdělání pro všechny. A to nedělá.

Odchod na gymnázium bývá ale víc než volbou dítěte volbou rodičů. Projevuje se v Česku vliv rodiny na vzdělání více než jinde?

Opakovaně se ukazuje, že to, jaké mají děti výsledky ve škole a na jakou chodí školu, je u nás významněji než v jiných zemích ovlivněno tím, z jaké pochází rodiny. Ale přiznám se, že kdybych se měla rozhodovat, jestli dám svoje dítě na gymnázium, tak bych taky měla tendence ho tam dát. Myslím, že v podobném tlaku se ocitá většina rodičů.

Ke snížení selektivnosti systému to ovšem nepovede.

Toho se tak úplně neobávám. Jestliže se bude na víceletá gymnázia přijímat pořád víc a víc dětí, tak se rozdíl smaže. Navrhovali nám to ostatně už v roce 1996 i experti OECD.

Návrhem na zrušení gymnázií se ministerstvo školství zatím nezabývá. Zato má jiné, jako například rušení některých škol nebo častější testování dětí. Co si o těchto opatřeních myslíte?

Určitá optimalizace sítě škol by skutečně byla užitečná. Rozumná a promyšlená redukce by mohla celý systém zefektivnit. Ale jsem proti tomu, abychom to dělali stylem, že zrušíme školu, kde dopadla PISA špatně. Myšlenka testování dětí už od mateřských škol se mi nelíbí. Každý rok má u nás odložený nástup do školy 27 procent dětí. Znamená to, že není něco v pořádku, ale to nemusí být jen děti, ale třeba také rodiče nebo škola, kam mají nastoupit. Měli bychom se tedy raději ptát, jak je škola připravena na přijetí dítěte, nejen jak je dítě připraveno na školu.

Martina Fojtů

CO SI O VÝSLEDKÁCH STUDIE PISA MYSLÍ ŘEDITELÉ STŘEDNÍCH ŠKOL

Otázka: Odpovídají podle vás výsledky studie PISA skutečnému stavu dovedností a znalostí žáků, s nimiž se u vás ve škole setkáváte, a jaké jsou podle vás nejpálčivější problémy současného českého školství?

Práce s textem není jen tah myši a kopírování

Bohužel ano, odpovídají. Máme zkušenost, že žáci přicházejí na naši školu stále méně kvalitně připraveni a jsou čím dále méně ochotní soustředit se na školní práci. Solidní střední školy chtějí žáky dobře připravit ke studiu na vysokých školách. Na těch je velký převis uchazečů, a proto musejí využívat systém velkých požadavků při přijímacím řízení. Tím se střední školy dostávají do komplikované situace – z nekalitně připraveného žáka základní školy mají vytvořit vysoce kvalitního uchazeče o vysokoškolské studium. Veřejnost pracovitost a studijní úsilí nepodporuje. Spíše je mediálně zatracováno, nazýváno biflováním. Za spásitele je považován internet. Přitom je evidentní, že žáci se ve škole musí učit zpracovávat informace, pracovat s textem. A tím není jen tah myši a kopírování. Rozhodně je třeba podpořit snahu o kontrolu kvality vzdělávání na všech úrovních. Tedy nejen u maturit, ale i v páté a deváté třídě. Škola je vzdělávací instituce, nemůže suplovat nefungující výchovu v rodině či provozovat show. Má připravovat žáky na další studium a reálný život. Dokážeme dětem otevřeně říct, že v něm jde v první řadě o práci a teprve pak o zábavu?

Renáta Soukalová

Klvaňovo gymnázium, Kyjov

Problém je jeden: nepodařená reforma

Ano, výsledky oné studie jsou, bohužel, především vcelku věrným obrazem výkonnosti našeho vzdělávacího systému. Zmiňované (ne)dovednosti a (ne) znalosti jsou pak jeho nutným výsledkem. Palčivý, ale hlavně chronický problém, z nějž předchází závěr rezultuje, je pouze jeden. Permanentní reforma, jejíž obsah je mixem vizionářského diletantismu, nadšeneckého neumětství, pedagogického masochismu a byrokratické posedlosti jejich autorů a hybatelů. Zkrátka vyreformována je narůstající entropie systému, jenž zcela v rozporu s fyzikálními zákony energii spotřebovává, místo toho, aby ji uvolňoval. A obávám se, že na tom mnoho nezmění ani státní maturity či plošné testování pátáků a deváťáků.

Josef Drobilč

Gymnázium a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Břeclav

Reforma zdůrazňuje kompetence, ale zapomíná na vědomosti

Myslím si, že výsledky žáků naší školy (a žáků ze srovnatelných škol) by byly rozhodně výrazně lepší. V naší republice jsou ale, na rozdíl od některých jiných zemí, do průzkumu zahrnováni především žáci základních škol bez výběru. Proto jsou výsledky horší. Domnívám se, že na vině jsou také tzv. reformy školství, které zdůrazňují kompetence, ale zapomínají na vědomosti. Palčivých problémů mě napadá hned několik: letitý nedostatek finančních prostředků na pomůcky; chaotické a mnohdy nekompetentní pokyny z ministerstva školství, které se díky médiím stávají ještě chaotičtějšími a dezorientují veřejnost; reformy, které se jako reformy jen tváří, a na žáky jsou díky nim kladeny malé požadavky, aby nebyli náhodou přetíženi a nemuseli se učit; nechuť žáků překonávat obtíže při učení, vyvíjet snahu a úsilí a vůbec se učit; přístup rodičů, kteří nechťejí být obtěžováni problémy svých dětí, a přístup celé společnosti, která sice neustále hovoří o významu vzdělání, ale jsou to jen slova.

Zdeňka Kutínová

Gymnázium a střední odborná škola pedagogická, Liberec

Výsledky v PISA. Humbuk nebo problém?



Tomáš Ferteck, EDUin, o. p. s.

Výsledky v mezinárodním šetření PISA jsou pro nás užitečné přinejmenším proto, že je to pohled odjinud, než jen z domácí frontové linie mezi „konzervativci“ a „liberály“. Pokud jde o samotná zjištění – třeba že čeští žáci se ve škole nudí a jsou slabí v porozumění

psanému textu – to není zase tak velká novinka. To víme už léta i bez PISA, jen nám to z úst OECD zní jaksi autoritativněji. Důvod čtenářské „negratnosti“ je vcelku jednoduchý. Její výuce jsme se nikdy nevěnovali, protože u nás převládá přesvědčení, že čtenářskou gramotnost mají učit jen češtináři, a ti mají dost starostí s větným rozbořením a literární historií. Ostatní učitelé se důsledně tváří, že jejich předmět se tato žakovská kompetence netýká. A protože děti stále víc žijí v audiovizuální, a ne

alfabetické kultuře, jejich schopnost rozumět složitějšímu textu už dlouhá léta klesá. Proč se tomu díváme?

Závažnější je zjištění, že děti škola nebaví. Protože motivovat je k samotnému vzdělávání, to je to nejdůležitější, co má devět ročníků základní školy udělat. A to se daří ještě hůř, než naučit děti funkční matematickou či čtenářskou gramotnost. Navíc to dokazuje, že svádět výsledky v PISA na reformu a „nepořádek, který ve školách nadělala“, je nesmysl. Reforma ve

skutečnosti do většiny škol nedorazila, ustrnula ve školních vzdělávacích programech, které drímají ve sborovně ve skříni. Ty děti, nad jejichž výsledky se teď pohoršujeme, nezasáhla ani formálně, ty se učily podle starých osnov. Nicméně v míře znučenosti nejspíš není mezi těmi „reformovanými“ a „nerreformovanými“ žáky rozdíl. Nestálo by za to s tím už konečně něco udělat? Přece existují školy, které děti motivovat dovedou a v praxi ukazují, že řešení existuje, jen po něm stát a ministerstvo jaksi nesáhly. Měli bychom to ovšem ministerstvu připomínat častěji, než dva týdny každé tři roky, když nám přijdou výsledky z Bruselu.

Metronomická léčba pomáhá bojovat s rakovinou u dětí

Unikátní metodu léčby rakoviny založenou na podávání nízkých dávek protinádorových léků v častějších intervalech zkoušejí lékaři z brněnské dětské nemocnice a Lékařské fakulty MU. Takzvaná metronomická léčba sice nemá nemoc zcela vyléčit, umožňuje ale velkému množství pacientů dostat nemoc pod kontrolu a kvalitně žít. Lékaři s metodou zatím pracují u jinak již neléčitelných dětských pacientů.

„Léčbu jsme začali od poloviny minulého desetiletí zkoušet experimentálně a vedla k překvapivě vysokému procentu léčebných odpovědí, u části pacientů pak dokonce k dlouhodobé kontrole choroby,“ říká Jaroslav Štěrbá, přednosta kliniky dětské onkologie ve Fakultní nemocnici Brno.

Důvody, proč má léčba takový efekt, zatím vědci jen tuší a jsou předmětem výzkumu, na kterém lékařská fakulta spolupracuje i s Masarykovým onkologickým ústavem. Společně se spolupracujícími institucemi v Bostonu a Torontu, má brněnská fakultní nemocnice jedním z prvních pracovišť,

kde se metronomická léčba klinicky využívá.

Léčba se zatím nasazuje jen u pacientů, u kterých došlo k návratu onemocnění nebo u těch s vysoce rizikovou nemocí. Lékaři už ze zkušeností ví, že nasazením klasické chemoterapie v takových případech sice docílí léčebné odpovědi, zpravidla ale nemá dlouhého trvání. „Dříve tito pacienti dostali další vysoké dávky chemoterapie, eventuálně se transplantovala kostní dřeň, jenže za cenu obrovské toxicity. Naprostá drtivá většina pacientů svému onemocnění dříve nebo později podlehl,“ popisuje dřívější postup Štěrbá.

Se zavedením metronomické léčby se vše zřejmě mění k lepšímu. „Nejen že máme vysoké procento léčebných odpovědí, léčba navíc probíhá ambulantně a doma, a tedy ve velkém komfortu. Kvalita života pacientů se tím pádem zvyšuje,“ vysvětluje přednostka kliniky. Léčené děti mohou normálně chodit do školy a sportují, oproti běžné chemoterapii jim ani nevypadávají vlasy. Léčba má navíc pozitivní ekonomický efekt. „Je podstatně levnější dát pacientovi recept na tabletky, než aby chodil do nemocnice, kde musí léčbu dostávat do žíly,“ dodává Štěrbá.

Kdy a jestli se metronomická léčba začne využívat v běžné praxi, tedy nejen při léčení případů, kdy již byly vyčerpány standardní možnosti, zatím ale není jisté. „Musí se to teprve stát



Foto: David Povolný

ONKOLOGICKÁ ONEMOCNĚNÍ NA JIŽNÍ MORAVĚ

Podle nejnovějších statistik má Jihomoravský kraj smutné prvenství ve výskytu rakoviny u dětí. Podle lékařů je zde průměrně 1,9 nemocných dětí na každých 10 tisíc. To má být více než trojnásobek oproti karlovarskému kraji a více než dvojnásobek ve srovnání s krajem ústeckým.

„Nemáme pro to jednoznačné vysvětlení, ale jistě zde lze zmínit infekční teorii astmatu, která ale platí naprosto stejně pro leukémie, a sice že čím později je dítě vystavené kontaktu s infekcí, tím vyšší riziko onemocnět má,“ naráží Štěrbá na skutečnost, že děti jsou obecně čím dál tím později vystavovány kontaktu s kolektivem či vnějším prostředím. Odborníci potvrzují, že v posledních 20 letech je v Česku skutečně vidět nárůst výskytu leukémií u předškoláků.

předmětem klinických studií. Žádáme v této souvislosti o granty a věříme, že pokud nalezneme podporu, můžeme tuto léčbu posunout dopředu,“ říká přednosta. Dodává také, že zejména u léčebných postupů, které se týkají dětí, není možné riskovat, že se

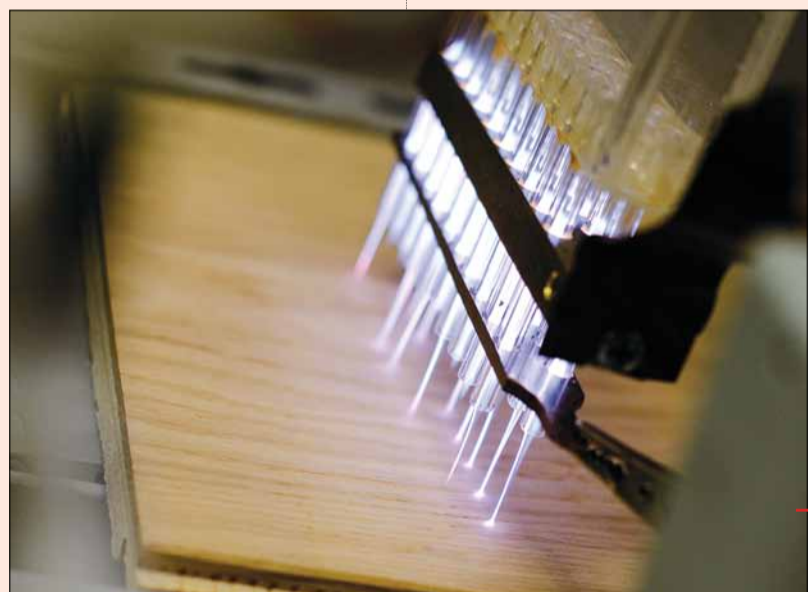
Zavedení metronomické léčby zlepší podle přednosta Jaroslava Štěrbá kvalitu života onkologicky nemocných dětí.

výsledky léčení zhorší. Pro dospělé metoda zřejmě vhodná nebude.

David Povolný

Nová laboratoř umožní průmyslové využití patentu plazmové tužky

Laboratoř pro výzkum a vývoj nových metod výroby nanovláken otevřela v prosinci přírodovědecká fakulta ve spolupráci se společností Elmarco. Společný projekt propojí dvě originální české technologie – plazmovou tužku, jejíž patent vlastní Masarykova univerzita, a Nanospider – způsob vytváření „pavučiny“ z nanovláken. V laboratoři se díky tomu začne vyvíjet zařízení, která umožní výrobu nanovlákných materiálů zušlechťených plazmatem.



„Plazmová tužka upravená do formy plazmových multistrysek najde v projektu své průmyslové využití. Z pavučiny vytvořené technologií Nanospider vytvoří doslova superpavučinu, tedy materiál s ještě vyšší užitnou hodnotou,“ vysvětlil vedoucí nové laboratoře Miloš Klíma z Ústavu fyzikální elektroniky Přírodovědecké fakulty MU.

Firmě Elmarco to umožní zdokonalit materiály, které jimi vyvíjené průmyslové stroje vyrábí, univerzita to přinese možnosti podílet se na výzkumu v oblasti aktuálních trendů v oblasti nanotechnologií a v neposlední řadě také využít vlastní patent.

Průmyslové využití plazmové tužky umožní seskupení do multistryskového systému. Dá se použít na opracování prakticky všech materiálů, včetně dřeva. Foto: Martin Kopáček.

„Projekty tohoto typu jsou pro fakultu velmi významné, protože umožňují dát tradičnímu základnímu výzkumu jasné praktické aplikace,“ uvedl děkan přírodovědecké fakulty Jaromír Leichmann.

Jednou z hlavních výhod, kterou má plazmová tužka průmyslovému partnerovi přinést, je zvýšení samočisticích schopností nanovlákněných vrstvy, která bude díky plazmové tužce také nesmáčivá vůči vodě. Přibudou také vlastnosti jako je chemická odolnost vůči kyselinám či olejům, může se také zvýšit mechanická odolnost materiálu. Podle Klímy má ale technologie plazmové tužky budoucnost nejen v úpravě nanovláken. „Dá se využít na povrchové úpravy prakticky všech druhů materiálů jako je kov, sklo, plast, kámen, keramika, beton, dřevo, textil či papír,“ vyjmenovává.

S plazmovou tužkou přišli vědci z Masarykovy univerzity už v roce 1996, patentovat ji nechali v roce 2005 a dále ji rozvíjejí. Tužka je složená z duté elektrody s úzkou kapilárou, které dohromady vytváří plazmovou trysku, již proudí tzv. pracovní plyn, nejčastěji argon. V trysce se generuje výboj, který aktivuje plyn. To vyvolává chemické reakce, jež mohou měnit vlastnosti upravovaného

materiálu. Pro lepší průmyslové využití byla z tužky vyvinuta tzv. plazmová multistryska. „Plazmová tužka byla původně vymyšlena jako ruční zařízení, průmyslové aplikace si ale vyžádali seskupení do multistryskových modulů. Ty se dají skládat vedle sebe do libovolné šířky, třeba několika metrů na průmyslové lince,“ popisuje inováci Klíma.

Využití v praxi

V rámci spolupráce se společností Elmarco vědci předpokládají, že do konce roku 2012 by měl být hotový první prototyp technologie Nanospider dohromady s plazmovými tryskovými systémy. „Do jakých oblastí zamíří výrobky připravené z materiálů vyrobených našimi technologiemi je zatím otevřeno. Může to být oblast medicíny a materiály na hojení ran či s dezinfekčními účinky. Využití mohou ale také najít při filtraci kapalin či plynů látek,“ spekuluje Klíma, dodává ale, že to vše je ještě relativně neprobádaná oblast. Sloučení vlastností nanovláken a materiálu upraveného plazmatem například tak, aby byl nesmáčivý, může podle Klímy přinést ještě zcela nové objevy.

David Povolný

Akční výzkum pomáhá učitelům zlepšit výuku

Provázání pedagogické teorie s praxí patří mezi velké výzvy pro všechny, kteří se vzdělávání teoreticky věnují na akademické půdě. Jednou z cest, jak dosáhnout úspěšného propojování, má být takzvaný akční výzkum, v českém prostředí ne tolik známý a rozšířený. I proto o něm přijel na podzim přednášet na Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Jack Whitehead, jedna z největších světových kapacit v tomto oboru.

Jaké jsou výhody akčního výzkumu ve srovnání s tradičními metodami v pedagogických vědách?

Jedním z důvodů, proč jsem začal rozvíjet akční výzkum, což bylo před více než třemi desítkami let, byla skutečnost, že tradiční teorie nedokázaly odpovědět na otázky, které jsem si kladl nejen jako vědec, ale i jako učitel v praxi. Tedy: Jak zlepším svoji výuku

či jak můžu pomoci studentům, aby zlepšili své učení?

Když jsem připravoval řešení svých problémů a hledal v literatuře nějaká vysvětlení nebo popisy toho, co a proč vlastně dělám, tak jsem zjistil, že žádná z tradičních teorií jako filozofie, sociologie, psychologie či historie to neumí. Tak jsem se dostal k akčnímu výzkumu, který to, jak jsem pak zjistil, dokáže.

Jak přesně jste pak akční výzkum využil?

Udělal jsem nejdřív takový test. Vzal jsem kameru a natočil sám sebe, když učím, abych viděl, co ve třídě vlastně dělám. Byl jsem z toho doslova v šoku. Do té doby jsem si myslel, že mé hodiny vypadají tak, že mi studenti kladou otázky a já jim odpovídám. Ve skutečnosti jsem ale takřka všechny otázky dával já jim. Přišel jsem postupně s různými nápady, jak to změnit, vyzkoušel je s dětmi, ohodnotil, jestli byly úspěšné, a pak se posouval dál, dokud skutečnost neodpovídala mé představě, jak bych měl ideálně učit. To je akční výzkum v praxi.

Česká republika se chystá zavést jednotnou maturitní zkoušku. Myslíte si, že je to dobrá cesta?

Má to nepochybně své výhody, protože tím získáte nástroj, který vám umožní říci poměrně přesně, jakou úroveň znalostí by měl mít každý, kdo takovou zkoušku prošel. Jde o hodnocení, které je standardizované napříč celou

zemí a umožňuje snadno srovnávat a tím nabízí i prostředek pro do jisté míry férovou selekci. Je zde ale celá řada nevýhod. Horní komora britského parlamentu předloni uznala na základě expertiz, že takový typ jednotné zkoušky ničí profesionalismus učitelské profese. Učitelé totiž začnou učit a připravovat studenty jen na ten konkrétní jeden test. To ničí jejich kreativitu a dusí jejich energii a má negativní vliv na celý proces vzdělávání.

Jaký systém by se vám tedy líbil?

Líbil by se mi systém podobný tomu, jaký jsme měli v Británii ještě v 70. letech. Byla to varianta, která nechávala do jisté míry učitelům volné ruce v tom, že řada věcí zůstávala na jejich úsudku. To umožnilo zachovat jejich profesionalismus. Učitelé totiž mohli mít vlastní kurikula, která jen museli nechat schválit v regionálních a národních orgánech, aby bylo dosaženo nějakého standardu.



Foto: David Povolný

Měli nicméně velkou svobodu nejen v tom, jak učit, ale jak má být obsah učiva vůbec organizován. Něco podobného by i pro mě byla dobrá cesta, které bych se chtěl přiblížit.

David Povolný

/vice na <http://info.muni.cz>

Odpočívám raději bez počítače

Doc. RNDr. Michal Kozubek, Ph.D., patří do první generace absolventů fakulty informatiky, která vznikla v roce 1994 jako vůbec první tohoto typu v Česku. Počítače ho zajímaly už od malička. Od automatizovaného řízení modelové železnice se ale dostal až k automatizovaným mikroskopům. Jeho hlavní specializací je zpracování obrazu, multidisciplinární obor, který pomáhá třeba lékařům a přírodovědcům lépe rozeznávat, co jim vlastně jejich mikroskopy ukazují.

Patříte mezi vůbec první absolventy fakulty informatiky, ale v podstatě jste celé studium strávil ještě pod hlavičkou přírodovědecké fakulty. Jak to máte se svojí absolventskou identitou?

Vnímám to tak, že jsem absolvent Masarykovy univerzity, ne čistě fakulty informatiky, a stále se snažím udržovat kontakty nejen s přírodovědeckou fakultou, ale i s lékařskou fakultou.

Což odpovídá i vašemu mezioborovému zaměření. Jak jste k němu vůbec přišel? Mohla za to právě ta skutečnost, že jste studoval ještě na přírodovědecké fakultě?

To ani ne. Mé zájmy byly interdisciplinární už od základní a střední školy. Nejvíce mě bavila fyzika, matematika a informatika, ale protože kombinace všech tří oborů se studovat nedala, vybral jsem si informatiku v kombinaci s matematikou. Tomu oboru se tehdy říkalo matematická informatika. Fyziku jsem plánoval dostudovat alespoň částečně někdy později, což se mi také splnilo v rámci jednorozhodné stáže v Oxfordu.

Proč zrovna fyzika, matematika a informatika? Nejsou to zrovna obory, které dnes u dětí patří mezi ty nejpobulárnější.

Na to asi neumím odpovědět, už od malička mě prostě bavily a účastnil jsem se ve všech třech disciplínách olympiád. Co se týče počítačů, tak jsem měl štěstí, že už od poloviny základní školy jsme měli doma 8bitový počítač SORD M5, na kterém jsem se naučil programovat. Byl to ještě stroj, kterému člověk mohl, na rozdíl od těch dnešních, kompletně porozumět včetně programování ve strojovém kódu. A tak zatímco jiní spolužáci měli doma počítače na hraní her, já jsem je spíš vytvářel, zejména ty logické.

Tam někde začíná vaše cesta k počítačovému zpracování obrazu?

Zřejmě se to tak dá říct. Snažil jsem se počítač postupně využívat i pro jiné účely – programoval jsem třeba hudbu tak, aby mě počítač mohl doprovázet při hře na kytaru, nebo jsem se ho snažil využít pro automatizované řízení modelové železnice. Snažil jsem se také automatizovat projekci diapositivů včetně hlasového doprovodu. Už tenkrát jsem spjal hlasový výstup počítače podle plánu kamaráda. Troufám si říct, že měl kvalitu srovnatelnou s dnešními syntetizátory řeči.

Zní to spíš, jako že vás bavilo zpracování zvuku.

Bavilo mě obecně zpracování signálu. Zpracování obrazu je pak pouze speciálním případem zpracování signálu.

A proč tedy právě zpracování obrazu?

Začalo to až na vysoké škole v rámci přípravy diplomové práce, pro niž jsem se snažil počítačově analyzovat obrázky buněk z mikroskopu. Tenkrát mě to velmi zaujalo a víceméně jde o hlavní téma mého výzkumu dodnes.

Za studii jste na univerzitě i mimo ni získal řadu ocenění. Šlo o nějaké cílené úsilí?

Spíše to vyplynulo samo z toho, že jsem se snažil studovat co nejlépe, abych měl šanci se pak dostat třeba

i na nějakou prestižnější školu. Už od střední školy jsem tak trochu pošilhal po Oxfordské univerzitě. Když se ke konci mého studia na vysoké škole objevila možnost zúčastnit se soutěže o stipendium právě na této univerzitě, přihlásil jsem se a podařilo se mi uspět.

Byl to tenkrát hodně velký kontrast: Masarykova univerzita a Oxford?

Prostředí je v Oxfordu opravdu historické, dýchá to tam na vás doslova ze všech stran: zvyky, historie a rituály – je to tam takové oficiálnější. Jinak bych ale neřekl, že u nás máme nějak zásadně horší pedagogy. Rozhodující roli hraje financování. To se projevuje nejen na kvalitě výzkumu, ale právě také ve výuce. Kantoři nám tam už tenkrát dávali k dispozici podrobné materiály, takže jsme se v hodinách mohli soustředit na výklad samotný a nesnažili se jen, jak to bývalo kdysi tady, stíhat opisovat z tabule, abychom měli správně přepsané vzorečky a mohli se je potom doma naučit.

Nelákalo vás zůstat po takové zkušenosti v zahraničí?

Do Oxfordu jsem jel s tím, že si tam částečně dostuduju fyziku se zaměřením na optickou mikroskopii, a byl jsem rád, že jsem tam mohl akademický rok strávit, navíc pod vedením jedné z největších osobností v tomto oboru. Nikdy jsem ale neměl představu, že bych v zahraničí zůstal natrvalo. Chtěl jsem se vrátit do Česka, strávit zde většinu života a založit tu rodinu. Anglie také popravdě řečeno není zrovna země, kde bych si dokázal představit trvale žít.

Čím to je?

Jsem člověk, který rád chodí do přírody a třeba jezdí na kole. V okolí Oxfordu byla rovina a pouze dva malé lesy, navíc na speciální propustku, kterou si člověk musel složitě vyřídit a zaplatit za ni. To se mi sice podařilo, ale nemáte pak úplně nejlepší pocit, když jdete do soukromého lesa, kde vás kontrolují.

A nelákalo vás coby absolventa oboru, který je v praxi velmi žádaný, jít do soukromého sektoru?

Chtěl jsem zůstat na akademické půdě, ale o částečném přesunu do soukromého sektoru jsme s několika kolegy skutečně asi před pěti lety uvažovali. Teh-

dy jsme se snažili projít kurzy ohledně řízení projektů, práce s lidmi a přípravy podnikatelského plánu. Účastnili jsme se dokonce soutěže Best of Biotech. Tam jsme v roce 2005 vyhráli národní kolo s naším podnikatelským plánem ohledně automatizované cytometrie. Přestože jsme ale získali nabídku ročního pobytu v inkubátoru zdarma, nakonec jsme ji nevyužili. S kolegy jsme upřednostnili práci na akademické půdě. Shodli jsme se, že práci pedagoga, výzkumníka a administrativního pracovníka nejde dost dobře skloubit s podnikáním.

Proč zvítězila právě práce pro univerzitu?

Hlavní roli zřejmě hrají akademické svobody. Člověk není nucen plnit konkrétní plány prodeje výrobků



Foto: Tomáš Muska

za určitou dobu a v určité hodnotě. Máme také svobodu výběru tématu, kterým se můžeme v rámci výzkumu zabývat, a také si z velké části můžeme zvolit oblast, kterou budeme vyučovat. Já sám jsem například svůj výzkumný zájem o zpracování obrazu promítl i do vyučování, abych znalosti přenesl do další generace, a postupně jsem zavedl celý speciální obor, který je ve výsledku celosvětově jedinečný. Většina univerzit má pouze pár vybraných kurzů z oblasti zpracování signálu, ale celý obor, který by se zabýval zpracováním obrazu, budete hledat těžko.

Proč je na takovou specifickou oblast potřeba celý obor?

Plyne to ze stále se rozvíjející potřeby analyzovat obrazová data. Nejen že člověk přes 90 procent informací vnímá zrakově, ale obrazové informace se také stále více vyskytují v našem okolí, třeba v nejrůznějších přírodovědném výzkumu, ale i v medicíně. Zobrazovací techniky také produkují stále větší množství dat o stále větším počtu dimenzí. Zatímco dříve jsme získávali hlavně dvourozměrná data, dnes jsou to většinou prostorová data a eventuelně i časové série pohybujících se objektů. Velká kapacita dat, která z toho plyne, tak činí nemalé nároky na počítačové zpracování.

A zpracování obrazu vás zajímá čistě odborně nebo je to i koníček? Fotíte třeba?

Fotím moc rád a také filmuju. Baví mě to tolik, že jsem na fakultě zavedl i specializovanou přednášku, která se nazývá Pořizování obrazových dat. Probírám tam různé druhy kamer a fotoaparátů, teleskopů a mikroskopů, vady optických soustav a řadu dalších věcí. Optické systémy mi prostě přirostly k srdci.

Co nejraději fotíte?

Kdysi jsem fotil nejčastěji přírodu a hlavně krajiny. Dnes fotím převážně vlastní děti, což je dost náročná záliba, protože dítě vám chvíli nepostojí, a přitom jde často o okamžik, který je jedinečný a neopakuje se. Využívám proto i toho, že dnešní přístroje umožňují ve stejném okamžiku fotit i filmovat.

Když se řekne zpracování obrazu, většina lidí zřejmě nebude přesně vědět, co vlastně děláte. Každý asi rozumíme tomu, že například mikroskop umí pomoci nějaké optické soustavě zobrazit určitý předmět. Pak ale nastoupíte vy

s počítačem. Co s tím obrazem děláte?

Obrazová data, která plynou například z mikroskopu, jsou zatížena různým šumem a rozmazáním. To je potřeba potlačit, zbavit se ho. Nejvíce ale zřejmě děláme tzv. segmentaci obrazu. To znamená, že se v obraze snažíme najít hledané objekty, tedy zjistit jejich polohu, hranice, spočítat jejich objem, plochu, povrch a podobně. Všechny takto získané informace pak mohou sloužit pro jejich klasifikaci. Lze si to představit kupříkladu na buňkách, můžeme takto rozlišit třeba mezi zdravou buňkou a buňkou s určitou vadou.

Vy se snažíte vyvíjet software, který takovou činnost zvládne?

Jsmo primárně výzkumníci, takže se snažíme vyvíjet algoritmy, které umí obrázky zpracovat. Samozřejmě se pak ale snažíme tyto algoritmy také implementovat do nějakého softwaru. Konkrétně takto vyvinuté algoritmy skládáme ve vlastní počítačové knihovně, z níž čerpáme pro vytváření aplikací. Před několika lety jsme se navíc rozhodli, že vše, co vytvoříme, budeme zdarma zveřejňovat. Celá knihovna je tedy volně stažitelná na internetu. Kdokoliv na světě s ní může pracovat. Nicméně nevyšlím své práci jen takto do éteru, ale přímo spolupracujeme s různými brněnskými skupinami, zejména na přírodovědecké a lékařské fakultě, ale i s dalšími výzkumnými institucemi.

Jak je vůbec možné, že lze z obrazu něco počítačově vytáhnout, když to použitá optická soustava, nezachytí tak, že je to ve výstupu hned vidět?

Je to možné díky tomu, že máme jisté obecné znalosti o procesu rozmazání v optické mikroskopii či o šumových charakteristikách detekčních zařízení. Těchto znalostí využíváme proto, abychom defekty odstranili. Dělá se to tak, že změříme třeba rozmazanost pomocí tzv. kalibračních kuliček. Získáme tak matematický popis rozmazání, díky němuž jsme schopni udělat něco, co by se dalo nazvat Undo – tedy Zpět. Díky tomu dostaneme zaostřenější data, která budou blíže originální podobě zachyceného objektu. Nicméně kvůli různým šumům nelze toto Undo provést úplně bezchybně a výsledek je vždy do jisté míry jen odhadem podobou originálu.

Vyvíjíte tedy algoritmy, které se umí vrátit k originálu. Dá se nějak ověřit, že jste se přiblížili skutečnosti a není to jen něco virtuálního?

Pokud jde o zkoumání buněk, tak tento problém řešíme pomocí tzv. digitálních fantomů. Vytvoříme si umělou namodelovanou buňku, abychom měli k dispozici pravdivý výsledek. Tento digitální fantom proženeme virtuální optickou soustavou, provedeme virtuální mikroskopii a virtuální pořízení obrazu simulováním některého konkrétního detektoru. Získáme tak k digitálnímu fantomu příslušný rozmazaný a šumem zatížený obraz. Na takovém syntetickém obrázku se pak snažíme testovat algoritmy analýzy obrazu a kontrolovat, zda poskytují dostatečně přesný výsledek vůči originálu. Zatímco normální buňku nikdo nikdy neviděl, v tomto případě originál známe, protože jsme ho stvořili. Pokud algoritmus na našich umělých datech funguje, je pak velmi pravděpodobné, že bude fungovat i na reálných datech.

Člověku se při tom vybaví všechny ty kriminální seriály, kde se z naprosto nekalitních fotek a videozáznamů dostávají počítačovými úpravami zásadní informace. Jak se vám na takové věci dívá?

Je to zřejmě většinou přehnané, ale některé takové triky opravdu možné jsou. Když máme na fotografii zachycenou třeba silně rozmazanou státní poznávací značku vozidla a víme, kterým směrem vozidlo jelo a přibližně jak rychle, tak jsme schopni na základě těchto dat obrazovou informaci přeskládat tak, aby byla čitelná. Dá se prostě dělat ledačos.

Jaký máte osobní vztah k počítačům? Ptám se proto, že někteří informatici dokonce přiznávají, že je vlastně nemají rádi.

Počítač rád mám a připadá mi užitečné používat ho pro automatizaci různých lidských činností. Je to věc, která nám umožňuje věnovat se celé řadě dalších činností. Snažím se ale od počítače vždy udržovat rozumný odstup, abych se na něm nestal úplně závislým. Počítač tedy rozhodně není něco, co patří do mých představ o trávení volného času. A to se týká i dalších civilizačních vymožeností.

Jaká je tedy vaše ideální představa o trávení volného času?

Rozhodně bez jakékoliv elektroniky a pokud možno mimo civilizaci, mimo davy ve městech. Upřednostňuji přírodu. K mým oblíbeným místům patří například Skandinávie, kde je hustota obyvatel nízká a člověk se tam necítí tak stísněně.

David Povolný

/celý rozhovor na <http://info.muni.cz>

Změna systému přijde až s novou generací právníků

Přestože Delaina Swensona práce v advokátní kanceláři bavila, rozhodl se odejít ze Spojených států a stát se poradcem při změnách právních systémů v postkomunistických zemích. Nebylo to ale jen tak, protože současní státníci po změně nevolají. „Rozhodli jsme se proto, že zkusíme změnit uvažování budoucích soudců, právníků a členů parlamentu,“ řekl Swenson při své návštěvě Právnícké fakulty Masarykovy univerzity.

Pracoval jste více než deset let jako advokát ve Spojených státech a pak jste se rozhodl odejít do Evropy a pomáhat provádět právní reformu v Polsku.



Foto: Matěj Jvy

Jak začala vaše kariéra ve střední Evropě?

Narazil jsem na článek o tom, že Americká advokátní komora se snaží pomoci postkomunistickým zemím ve střední a východní Evropě transformovat právní systém tak, aby respektoval zásady právního státu. Řekl jsem si, že by to mohla být skvělá příležitost, jak spojit profesní znalosti se zajímavou prací za mořem. Pak mi Americká advokátní komora nabídla místo v Polsku. Nebylo jednoduché se rozhodnout, protože jsem si mezitím vybudoval úspěšnou právní praxi, a abych mohl jít do Polska, musel jsem ji opustit. Místo jsem nakonec ale přijal. Teď jsem opravdu rád, že jsem odešel do Evropy. Většina mých přátel-právníků ve Spojených státech mi to, co jsem zatím mohl udělat, docela závidí.

Pak jste pomáhal při změně právních systémů ve střední Asii.

S jakými systémy jste se setkal v těchto zemích?

Jedna z prvních věcí, které jsme si všimli, bylo, že Kazachstán, Kyrgyzstán, Uzbekistán, Tádžikistán a Turkmenistán se od dob sovětských moc nezmenily a pracovat s jejich vládou se dá jen stěží. Prezident má velkou moc, vládne tam korupce, zato síla parlamentu a soudnictví je slabá.

Jak je tedy možné něco změnit?

Rozhodli jsme se, že místo toho, abychom měnili ty, kteří vládou dnes, zkusíme ovlivnit myšlení budoucích soudců, právníků a členů parlamentu. Zaměřili jsme náš program na studenty práva a začínající právníky, soudce, prokurátory a podobně. Tito lidé jsou velmi otevření novým zkušenostem, vidí nedostatky současného systému, jsou ochotni je přiznat a taky se zajímají o „západní“ myšlenky. Opravdová změna ve střední Asii přijde až s novou generací, jak jsme se o tom již

přesvědčili například v Gruzii nebo na Ukrajině.

Jak přijímali vaše rady jakožto Američana?

Možná vás překvapí, že ve střední Asii jsem se setkal s velmi slabou antiamerickou náladou. Upřímně mohu říci, že jsem se nikdy necítil špatně proto, že jsem Američan. Vlastně jsem tam byl i během 11. září 2001. Spousta lidí, se kterými jsem tam pracoval, mi vyjádřila podporu a pochopení.

Jak by podle vás měl vypadat dobrý a funkční právní systém?

Fungující právní systém je založen na konceptu právního státu. To znamená, že jsou respektována základní lidská práva a svobody, je zaručeno právo na spravedlivý proces a zákony jsou všeobecně uznávány občany i vládou. Každý se musí podřídit právu, prezident i poslanec. Přitom si nemyslím, že americký model je ten nejlepší. Je to spravedlivost procesu a jeho výsledek, které určují, jestli je právní systém dobrý nebo ne.

Podívejme se taky trochu na vaši akademickou kariéru. Jste profesorem na Katolické univerzitě Jana Pavla II. v Lublinu. Jaký je rozdíl mezi americkým a polským právním vzděláním?

Největší rozdíl je v tom, že polští studenti přijdou na právníckou fakultu hned po střední škole, kdežto američtí studenti již mají titul z univerzity.

Proto mají američtí studenti víc zkušenosti, znalostí, jsou dospělejší. Oproti tomu v Polsku v prvních letech na univerzitě studenti ještě pořád dospívají a rozvíjí svoji osobnost, zvykají si na to, že nebydlí doma s rodiči, experimentují. Nevím, jestli je to ta správná doba, kdy studovat právo. Naštěstí v Polsku většinou učím pokročilé studenty, kteří už mají něco za sebou.

Jste také trenérem amerického fotbalu v Polsku. Jak jsou na tom polští studenti, co se týče vašeho národního sportu?

Trénuju Lublinské Titány, je to docela legrace. Vyrostl jsem na americkém fotbalu, je to součást mého kulturního vzdělání. Vidět dvacetileté hráče, kteří vůbec nemají ponětí o tom, jak se americký fotbal hraje, bylo zpočátku divné. Musel jsem neustále myslet na to, že moji hráči neznají ani základy. Další překážkou byl také jazyk. Některé pojmy z amerického fotbalu nemají v polštině vlastní výraz, takže spousta věcí musím podrobně vysvětlovat nebo ukázat. Taky jsem zjistil, že už nejsem tak mladý, jak jsem si myslel, když jsem předváděl některé pohyby amerického fotbalu mladým hráčům. Ale dali jsme dohromady tým nadšenců, kteří opravdu tvrdě trénují. Myslím, že se časem stanou opravdu dobrými hráči. Americký fotbal je jako droga, jakmile jednou začnete, je těžké přestat.

Jana Počtová

/více v rozhovoru v angličtině na <http://info.muni.cz> ▶

K češtině mě přilákali Hašek s Čapkem

SERIÁL: V cizím městě na cizí univerzitě

Už je to sedm let od chvíle, kdy jsem začala pěstovat svůj intenzivní vztah s Brnem. Tehdy jsem sem přijela zapracovat na své češtině. Právě zde jsem poprvé na vlastní kůži zažila kouzlo studentského života na kolejích. V chorvatském Záhřebu jsem totiž během studia filozofie a českého jazyka a literatury bydlela s rodiči, což znamenalo, že jsem se zkrátka nemusela starat o takové záležitosti, jako je třeba pravidelné plnění ledničky.

Brněnskou vícesemestrální zkušenost mi díky vstřícnému udělení četných stipendií umožnila Eva Rusinová, vedoucí Kabinetu češtiny pro cizince na Filozofické fakultě MU, ke studiu češtiny mě ovšem nalákali Hašek s Čapkem a ve správnosti volby mě pak při první návštěvě Česka na začátku studia ujistilo vynikající české pivo.

Svůj vztah k české literatuře jsem poté prohloubila a začala se těšit na každý nový poznatek spjatý s českou kulturou. Po příjezdu do Brna stačilo skloubit čtení knih českých spisovatelů s návštěvami vsudypřítomných hospod s nadšenými zahraničními studenty bohemistiky, vždy připravenými na podnětné debaty o čemkoli. Brzy se tak ze mě stala místní. Poznala jsem se tady se svým budoucím manželem a po nějaké době jsem začala působit jako lektorka chorvatštiny v ústavu slavistiky, a tak

jsem stále zde a trápím studenty, aby se zase oni pořádně naučili můj jazyk.

Cizinkou tak trochu všude

Pocit, že jsem někde nováček, znám už od devadesátých let, kdy jsme s rodinou přišli do Záhřebu jako uprchlíci ze Sarajeva. Od té doby v podstatě nikdy nezapomínám na to, že jsem cizinkou, ať už jsem kdekoliv. V Brně mi tuto skutečnost někdy připomenou nevlídné prodavačky, když se „blbě“ vyjádřím. Ale i v Záhřebu či v Sarajevu mám často obdobný pocit, protože tam už dlouho nebydlím. Je ovšem výhodné mít rezervní domov a možnost na chvíli utéct z každodenní rutiny.

Už jsem si zde také zvykla na to, že při seznamování s novými lidmi jsem téměř vždy nucena vyslechnout výčet míst, kde všude v Chorvatsku někdo strávil dovolenou a jak je to tam pěkné.

Také už vím, že mnozí studenti bezmezně věří ve výjimečnou vzájemnou blízkost slovanských jazyků. Z úspěšně zvládnuté domluvy na pláži pak ovšem někteří vyvozuji, že se jim rovněž lehce podaří napsat kontrolní test ze studovaného jazyka. Není to tak.

V Česku mi chybí chutné mléčné výrobky a pečivo, trhy s ovocem a zeleninou i hlučné rozhovory cestujících v tramvaji. U nás je ale zase nepředstavitelné, že by přední domácí politici byli ochotni každou neděli vystupovat v televizních debatách. Doma mi navíc schází kvalitní informační servis poskytovaný veřejnoprávní televizí.

Co se týče reakcí domácích na různé podoby cizinecké češtiny, zatím jsem si v této souvislosti uvědomila, že když domorodci cizince pochválí, jak „krásně“ mluví česky, tak to obvykle znamená, že ho ještě čeká hodně



Foto: David Povolný

práce. Když vám však sdělí, že máte „divný přízvuk“, pak z toho můžete vyvodit, že jste již dosáhli pokročilejší úrovně svých jazykových znalostí. Někdy je také dobré vědět, jak se vypořádat s těmi, kteří se nespíše nikdy neučili žádný cizí jazyk. Pravidlo zní tak, že když se vás ve společnosti zeptají „rozumíš nám, když se takhle bavíme?“ nebo „rozumíš i vtípům?“, klidně můžete odpovědět, že zatím zvládáte pouze slovíčka začínající na P, protože je ten slovník dost tlustý.

Atmosféra různých prostředí se nedá jednoduše popsat vyjmenováváním

rozdílů a zvyklostí, spíš jde o váš vnitřní pocit v tom kterém bydlišti. Já se můžu těšit z více vlastní a blízkých lidí hovořících různými jazyky. Občas si nejsem jistá, jestli někoho znám odsud nebo od nás, respektive kam mám takovou osobu zařadit ve své paměti. Rozhodně však nepatřím k oněm výřečným cizincům, kteří jsou hrdí na zemi, z níž pocházejí, přičemž opakovaně a rádi řečnou o tom, jak to chodí „u nich“. Těžím ze své zkušenosti, že se nakonec na různých adresách žije stejně zajímavě.

Mirna Stehliková Durasek,

Ústav slavistiky Filozofické fakulty MU

Do Oxfordu s černými šaty a oblekem

„Jedu na Erasmus do Oxfordu.“ Sdělení, na které většina studentů a vstevníků reaguje překvapeně a s velkým úžasem. Nabídku studovat na jedné z nejuznávanějších a nejnámějších univerzit světa však nabízí obor Českého jazyka a literatury Filozofické fakulty MU již druhým rokem.

Oxford se, co se týká nároků na Erasmus studenta, neliší od programů celé řady jiných univerzit. V rámci oboru



zde člověk navštěvuje kolem pěti předmetů, a to většinou překladové semináře. Student si však může vybrat i z velké nabídky ostatních oborů, především z předmětů, které nabízí Katedra moderních jazyků a literatury, namátkou přednášky Teorie literatury, Sociolinguistiky nebo Evropského filmu. Kdo pak pohledá více, může narazit i na některou z pravidelných, tzv. otevřených přednášek, na které se nezapisuje a není z nich ani žádný výstup.

Obor jako takový je veden v přátelském duchu, většina seminářů i přednášek probíhá ve skupině maximálně deseti studentů. Mimo docházky na jednotlivé semináře je do studia zahrnutý tzv. tutoriál, každotýdenní setkání s tutorem, při kterém se diskutuje

o tématech, která vyvstávají z jednotlivých odevzdaných esejí. Student sám se takto svobodně rozhoduje, na co se při svém studiu zaměří, a rozšiřuje si obzory nad rámec povinných předmětů.

Univerzitní prostředí tu nabízí spoustu možností, ať už v rámci osobního studia nebo čilé sociální interakce. Zahraniční studenti se automaticky stávají členy jedné z pětadvaceti univerzitních „college“. Tento krok nabízí snad nejintenzivnější prostor pro navázání kontaktů s ostatními studenty a možnost účastnit se různých akcí, které se v rámci školního roku dějí. Člověk tak může navštěvovat filmové večery, zajít na některou z pravidelných společných úterních večerů, popřípadě se stát na pár měsíců členem kolejniho sportovního týmu (nejen pro veslaře a ragbisty). Na tomto místě se hodí připomenout, že na rozdíl od jiných Erasmus pobytů se opravdu hodí přibalit minimálně jedny společenské šaty (v případě panů oblek) a pár elegantnějších kousků oblečení. Oficiální akce pořádané v univerzitních prostorách jistou kulturu oblékání vyžadují, u pravidelných úterních večerů

je vyžadován tzv. sub-fusc (vzpomeňte na černé hábity z filmové série Harryho Pottera).

Město samotné lze rozdělit na dvě části. Unikátnímu středověkému centru s obrovským množstvím univerzitních budov a nepravidelnou sítí ulic podlehne každý, ať už romantik nebo fotograf amatér. Houfy turistů se na ulicích střetávají s běžnými studenty, spěchajícími – zpravidla na kolech – do školních budov a knihoven. Když vás omrzí vsudypřítomná akademická atmosféra, stačí přejít Magdalen Bridge a za řekou se ocitnete se v jiném světě. Dlouhá Cowley Street, ulice plná „pubů“ a klubů, roztodivných restaurací a indických obchodů, kde svoje místo má i polský obchod s kofolou a tatrakami nebo slovenská restaurace Moya, je živelnou částí a domovem mnoha studentů, dávajících často přednost soukromému bydlení před kolejním, které je ve většině případů dražší.

Pokud vás koloběh škola – hospoda – škola omrzí, snadno načerpáte energii v přírodě. Budťo procházku místními univerzitními parky, nebo pěší túrou

podél řeky Issis protékající Oxfordem. Další variantou je návštěva nedalekého Port Meadow, původně luk a mokřin, kde se ocitnete na prahu typického anglického venkova.

Se svojí centrální polohou je Oxford ideálním výchozím bodem pro výlety nejen po celé Anglii, ale i Skotsku. S využitím tzv. FunFare jízdenek se lze za hodinu a půl dostat do centra Londýna a neutratit za zpáteční jízdenku více než za jeden cider v pubu. Ve zvládnutelném dosahu je i další univerzitní město Cambridge nebo původní římské lázeňské město Bath. Pro mnohé ne tolik atraktivní, avšak pro nás jeden z velmi silných výletních zážitků, byl i Birmingham s bonusem v podobě slavného projektu Jana Kaplického Selfridges. Kdo dostane chuť si zaplavat, může se pak vydat k moři do Brightonu. Cestovatelské vášni se meze nekladou, pokud vás omrzí Anglie jako taková, lze zaletět třeba do Glasgow, Edinburghu nebo Dublinu. Tak tomu teda říká cider!

Marie Kortanová a Jana Kotrllová, studentky bohemistiky FF MU

Jakou roli má univerzita v 21. století?

Neuplyne ani den, kdy by se o univerzitách nepsalo či nereferovalo v celostátních denících a televizích. Kauza plzeňské právnické fakulty, školné, zápisné, uplatnění studentů, fungování vysokých škol. To jsou témata zmiňovaná nejčastěji. V listopadu se řešila také v aule fakulty sociálních studií. Na debatě Co je to univerzita, prvním dílu plánovaného diskusního cyklu Role univerzity v 21. století.



„Jaká je role univerzity v dnešní společnosti, jaká byla dřív, jak by se mohla vyvinout a jak bychom chtěli my, aby se vyvinula. Takové otázky bychom chtěli probírat,“ uvedl jeden z organizátorů akce, Petr Soukeník, který jinak zastupuje Masarykovu univerzitu ve Studentské komoře Rady vysokých škol.

Listopadová diskuse posloužila organizátorům jako zkouška. Toho, jak bude reagovat publikum i jaká témata jej zajímají nejvíce, a na co by se tedy cyklus měl do budoucna soustředit především. „Jde nám o to, aby publikum nebylo pasivní. Rádi bychom návštěvníky aktivizovali a díky tomu debatu otevřeli i širší veřejnosti,“ podotkla Daniela Střihavková, další z pořadatelů.

Ta teď spolu s kolegy vyhodnocuje pilotní diskusi a řeší, jak cyklus koncipovat v jarním semestru, kdy by se měl rozjet naplno, a koho na něj pozvat. „Naším cílem je přilákat i zajímavé hosty, kteří vzbudí pozornost,“ dodala Střihavková.

Že je témat k diskusi spousta, to ukázal už listopadový večer, kam dorazil mimo jiné historik Martin Wihoda z filozofické fakulty nebo vedoucí katedry sociální politiky a sociální práce z fakulty sociálních studií Libor Musil. Prvně jmenovaný kritizoval neustálé změny v systému fungování vysokých škol a připomenul původní význam slova reforma, kterým je návrat k přirozenému stavu věcí. „Zatím jsme jimi dosáhli jen úpadku vzdělanosti, což dovedli k absolutní dokonalosti na právnické fakultě v Plzni,“ poznamenal Wihoda. Vytkl současným studentům neschopnost interpretace a porozumění textu a ohradil se proti oblíbenému rčení, že není důležité něco vědět, ale vědět, kde danou informaci najít.

Jedním z cílů debaty bylo zapojit do ní studenty. Na pilotním večeru se to povedlo. Foto: David Povolný.

„Zkuste s takovými hledači vést debatu. To není možné,“ upozornil.

Mluvívalo se rovněž o velkém počtu studentů, kteří dnes vysoké školy navštěvují, a někteří jen proto, že neví, co by dělali jiného. Výsledkem jsou pak přeplněné posluchárny a někdy téměř nulová zpětná vazba od pedagogů, kteří nemohou nápor třeba 150 studentů v předmětu zvládat. „Hranice je při počtu, kdy dokáže pedagog studentovi dát zpětnou vazbu na písemný výkon, takže někde mezi 60 až 90 posluchači,“ vytyčil kritický bod Libor Musil.

Martina Fojtů

Mistrovství v piškvorkách zná vítěze

Kam tím křížkem míříš? Něco takového se mohlo honit hlavou hráčů, který přemýšlel, kam zakreslí svoje kolečko. V Brně se totiž sjelo 24 nejlepších týmů, které změřily síly v třetím ročníku mistrovství středních škol v piškvorkách, nebo chcete-li v plšQworkách. Mistrovství organizuje tým z většiny tvořený studenty Masarykovy univerzity.

„Když jsme před třemi lety s plšQworkami začínali, spousta lidí si klepala na čelo. Letos si ale díky nám ve škole zahrálo tuto oblíbenou studentskou hru 20 tisíc středoškoláků. Máme obrovskou radost z toho, že se nám tak daří rozvíjet hravý způsob vzdělávání v českém školství,“ uvedl Roman Cholasta, vedoucí celé soutěže. Radost mohl mít i ministr školství Dobeš, který finále zahájil. Dokonce si zahrál jednu partii, ale na trénovaného piškvorkáře nestačil.

Nejlépe z logických partií vyšel Omega tým z Nové Paky. „Je to úžasný pocit, tak dobrý výsledek jsme nečekali,“ sdělil bezprostředně po finále kapitán týmu Ondřej Suchánek. A jak se vítězný tým připravoval? „Hráli jsme na internetu, na turnajích České federace piškvorek a renju nebo i ve škole, ale jenom o přestávkách,“ řekl Suchánek. Někteří členové týmu stihli odehrát během posledních dvou měsíců i přes tisíc partií.

Samotné mistrovství organizuje občanské sdružení Student Cyber Games, které z velké části tvoří studenti z Masarykovy univerzity. Nejde jim ale o pouhé piškvorky. „Kromě toho, že pořádáme mistrovství v piškvorkách, snažíme se také o rozvoj mladých lidí i v jiných oblastech, a proto připravujeme školení pro mladé studenty, kteří by měli zájem stát se organizátory,“ vysvětlil Pavel Šíma z fakulty sociálních studií. Na školení se studenti naučí základy organizace turnaje, které ale mohou uplatnit kdykoliv v budoucnu. „Nikdy nevíte, kdy budete potřebovat zorganizovat svatbu pro sto lidí nebo třeba koncert,“ dodal Šíma.

Martin Hurych z právnické fakulty si zkusil oboje, hrát i organizovat. „Líbilo se mi, že lidé akce podporují

Pořádáním mistrovství v piškvorkách se organizátoři podle vlastních slov snaží rozvíjet hravý způsob vzdělávání v českém školství. Foto: Jana Počtová.

a taky je vyženou ze školy udělat něco trochu jiného,“ řekl nynější oblastní koordinátor a moderátor finále. Hurych, který se loni s týmem dostal až do finále, by si raději zahrál, ale organizace má taky svá pozitiva. „Pokud všechno šlape, tak je to vědčnické. Člověk za sebou vidí nějaké výsledky,“ vysvětlil.

Jana Počtová

INZERCE

www.starapekarna.cz
ŠTEFANIKOVA 8, BRNO

Hudební kavárna
Stará Pekárna

st 2.2.
ASPM Jana Spáleného
po 7.2.
Zapaska (Ukrajina)
so 12.2.
Hi-Fi
st 16.2.
Nebeztebe + Bejlí
pá 18.2.
NaMikrofon XII

1 vstup + 1 zdarma
na vybrané koncerty
více: 541210040 a
www.starapekarna.cz



UNIVERZITA VÍTĚZSTVÍ V HOKEJOVÉM SOUBOJI NEOBHÁJILA

Téměř čtyři tisíce studentů se začátkem prosince přišly podívat na druhý hokejový souboj mezi Masarykovou univerzitou a Vysokým učením technickým. Ti první jmenovaní však tentokrát zůstali zklamaní. Reprezentanti Masarykovy univerzity vítězství z prvního duelu neobhájili, prohráli 8 : 12.

Fanouškům to však nezabránilo v tom, aby se dobře bavili, o čemž svědčí třeba skutečnost, že s sebou do haly Rondo vzali bubny a v průběhu utkání vytvořili dva nefalšované kotle. „Atmosfera byla skvělá,“ pochvaloval si i jeden z pořadatelů, Matej Vravko, jenž ale očekával trochu víc diváků. „Pravděpodobně to způsobil termín, který jsme nemohli ovlivnit. Přece jen už asi spousta lidí myslela na zápočty.“

Právě návštěvnost je jedním z faktorů, na němž by pořadatelé rádi zapracovali do příště. Tím, že nějaké příště bude, si podle Vravky mohou být příznivci hokejového souboje jisti. „Jen ještě nevíme, zda v jarním nebo podzimním semestru,“ uvedl. Stále přitom platí, že by se organizátoři rádi vyrovnali hokejovým kláním studentů, která se konají v Nitře, odkud pořadatelé nápad převzali. Na Slovensku si duely získaly takovou oblibu, že se vyprodají i bez větší propagace.

Martina Fojtů



S orientací to měli hráči v první třetině těžké. Nastoupili v kostýmech, takže často nevěděli, kdo je jejich spoluhráč a kdo protihráč.



Zápas okořenila i tentokrát hromadná bitka. Víc než o vyřizování úctů šlo ale o pobavení diváků.



Na tomto snímku se sice gólmán VUT (v červeném) brání nájezdu, v praxi to však bylo spíš naopak a bránili se hráči Masarykovy univerzity.



I když tak na první pohled nevypadali, brali rozhodčí hru vážně. Nařídili i trestné střílení. Foto: 4x Tomáš Muška.

Hledáním duchovní cesty k povolání rabína

Brněnská židovská obec, která má kolem tři set členů, získala vloni v červenci nového rabína – dočkala se ho po třileté prodlevě. Stal se jím Radomír Kučera, brněnský rodák a absolvent Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Ač není původem ze židovské rodiny, hledání duchovní cesty ho podle jeho vlastních slov přivedlo až k judaismu, ke kterému před lety konvertoval. Absolvování náboženské školy v Izraeli mu pak umožnilo, aby se vrátil a stal se ve svém rodném městě rabínem.

Jste ve funkci zatím půl roku. Už jste se stačil rozkoukat?

Zdejší prostředí jsem už trochu znal, ale samozřejmě je něco jiného chodit sem jako člen obce a pak tady pracovat. Za půl roku působení už jsem se trochu zorientoval a snad i lépe vytuším, co můžu a nemůžu očekávat, a zkonkretizoval jsem podle toho své plány. Jejich uskutečnění je ovšem nadále závislé na okolnostech, zejména na tom, jak dlouho bude trvat mé působení zde.

Brno bylo několik let bez rabína. Ublížila obci tato pauza?

Nebyl tady rabín, ale dojížděl sem pravidelně duchovní z Prahy. Kromě toho brněnská židovská obec nežije jen náboženskými aktivitami, takže myslím, že to lidé nepocítovali ve svém každodenním životě tak moc. Ale samozřejmě mě zdaleka ne všechny aspekty kulturního a zejména duchovního života fungovaly tak, jak by měly.

Nejste zrovna typickým absolventem právnické fakulty. Jaký byl váš záměr, když jste šel studovat? Tušíte už tehdy, kudy se bude váš osud ubírat?

To jsem opravdu netušil. Chtěl jsem vystudovat právo coby typ vzdělání s relativně volným prostorem pro další uplatnění. Samozřejmě jsem předpokládal, že se budu žít právníčinou a také to tak nějakou dobu bylo. Je to ale našťastí typ vzdělání, které člověku nesvazuje ruce.

Hodí se vám takové vzdělání v profesi rabína?

Přímo ne, i když zde občas dojde na debaty, třeba nad stanovami, a to si vždy vzpomenu, co že jsme se učili o výkladu právních norem a úkonů. Nicméně mi toto vzdělání velmi pomohlo při přípravě na rabínské povolání na náboženské škole – ješivě – v Izraeli. Studuje se tam mimo jiné halacha, židovské náboženské právo. To samozřejmě funguje podstatně odlišným způsobem než to české, ale řeší podobné problémy. Fakt, že jsem měl možnost srovnávat, mi otevřel širší pohled na celou problematiku.

Jak moc se liší výuka na evropském typu vysoké školy, jako je právnická fakulta, a na náboženské škole v Izraeli?

Je to naprosto odlišný typ učení. Často nejsou žádné striktně dané osnovy, existuje jen jakýsi rámcový studijní plán. Když se objeví potřeba nějaký okruh nebo problém rozebrat hlouběji, tak se mu věnuje třeba 14 dní v kuse. Až se téma dobere, nastolí se teprve další okruh. Také metodika studia je jiná. Existuje sice cosi jako interaktivní semináře, hlavní část výuky ale spočívá v tom, že dva studenti sedí společně nad knihou a rozebírají ji, ptají se, hloubají a dohledávají informace. Z diskuse se pak rodí poznání.

Vyhovovalo vám takové učení víc než typický evropský styl?

Je to hlavně otázka zvyku, což pro mě byla nevýhoda. Byl jsem zvyklý, že v knihovně je ticho. Najednou jsem se musel vyrovnat s tím, že v okruhu pěti metrů kolem mě seděly další tři dvojice, které se nahlas učily to stejné, nebo naopak něco úplně jiného – ani nevím, co z toho mě rušilo víc. Podobný problém existuje i v opačném směru: ten, kdo si zvykl studovat na ješivě, se často těžko přizpůsobuje univerzitnímu prostředí. Jsou to dva odlišné přístupy a každý má své přednosti.

Pocházíte z nežidovské rodiny. Jak se člověku v současné české společnosti stane, že se rozhodne konvertovat právě k judaismu?

Byl to výsledek delšího duchovního hledání. Nebylo to tak, že bych to



Foto: Tomáš Muška

o proces dozrávání. Odchod na ješivu byl už jen další logický krok, i když nebyl předem vůbec plánovaný.

Jedna věc je konvertovat, druhá stát se rabínem...

Život člověka přivede k věcem, které by vůbec nečekal. Původně jsem odcházal s tím, že si doplním náboženské vzdělání, a až se vrátím, stanu se v Brně pomocným pracovníkem rabínátu, jakýmsi asistentem rabína. Jenže tady se změnila situace, rabín Koller odešel a já dostal možnost ve studiu pokračovat tak, že jsem získal kvalifikaci přímo pro povolání rabína.

Brněnská obec nepatří zrovna mezi ty velké a aktivní...

Je poměrně aktivní ve společenském a kulturním životě i díky tomu, že je zde pobočka pražského židovského muzea. Synagoga ale skutečně není tak zaplněná, jak by člověk očekával. Obec, byť druhá největší v republice, není sama o sobě příliš velká a ani z toho mála nejsou zdaleka všichni aktivně praktikující. Řada členů ani nemá technické možnosti pravidelně docházet.

Není pro rabína trochu smutné působit v místě, kde je tak málo praktikujících židů?

Připomněl jste mi teď historiku o Tomáši Baťovi, který vyslal dva obchodní

zástupce do Afriky. Jeden mu odepsal, že tam není žádná šance, protože v Africe boty nikdo nenosí. Druhý pak napsal: Jsou zde velké příležitosti, protože nikdo nemá boty. Snažím se to tedy brát jako výzvu, ale člověk musí být realista.

Židovství zdá se obecně čelit v Evropě jistému úpadku...

Je to bohužel tak. V podstatě všechny židovské komunity se zmenšují. Mimo jiné proto, že mnozí z těch, kteří hledají to pravé židovství, dříve nebo později odcházejí do Izraele, případně do jiných zemí, kde jsou silné, živoucí komunity. Nevidím moc šancí, že by se objevila nějaká nová konjunktura židovství v Evropě. Je to asi přirozený vývoj, ale pro nás, kteří jsme odsud, je to trochu smutné, protože se nám ten velký a bohatý kulturní svět židovství vytrácí doslova před očima.

Jak se praktikujícímu židovi žije konkrétně v Brně?

Těžko. V diaspoře je to vždycky těžší než v Izraeli, kde je infrastruktura a společnost přece jen přizpůsobená židovským zvykům. Na rozdíl třeba od Česka tam celkem nemáte problém s dodržováním šabatu a košer stravování je naprostá samozřejmost. V Brně je to mnohdy takřka neřešitelný problém. Pokud si člověk nemůže košer vařit doma, jedinou alternativou ve městě je naše obecní jídelna. A problém je samozřejmě také v dostupnosti židovského vzdělání pro

děti. To je možné ve Vídni či v Berlíně, ale ne v Brně. Je to problém, který časem bude muset řešit i naše rodina – máme teď ročního syna.

Jaké tedy máte plány do budoucna?

Jednáme o tom, že bychom zůstali v Brně. Jak dlouho to bude možné nebo únosné z hlediska rodinného života a vzdělání potomstva, to se uvidí.

Předchozí brněnský rabín odešel také kvůli nedostupnému vzdělání pro děti.

I na tom je vidět, že takový problém skutečně existuje. Na druhou stranu on tady vydržel čtyři roky a za tu dobu zde udělal nesmírné množství práce a pozvedl obec z hlediska duchovního života. I přesto, že v Brně pak několik let nebyl žádný stálý rabín, je zde situace několikanásobně lepší než v době před jeho příchodem.

Co vás nejvíc baví na vaší práci?

Nejvíce mě baví práce s lidmi, přednášky a nejrůznější setkávání s členy obce i mimo ni. Při všech podobných aktivitách je vidět takové to živé židovství. I když třeba není vždy tak religiózní, jak já bych si představoval, je alespoň vidět, že není mrtvé; že nejsme jen spolek údržbářů chátrajících synagog a opuštěných hřbitovů, ale že jsou tu lidé se svými zájmy, potřebami, starostmi a radostmi.

David Povolný

„V judaismu jsem našel stejné hodnoty jako v křesťanství, jen v takové pro život použitelnější podobě.“

najednou věděl. Začal jsem u křesťanství, které je zde všudypřítomné, a v podstatě ty samé hodnoty, které mě tam oslovily, jsem posléze objevil i v judaismu, jen v takové uchopitelnější a pro život použitelnější podobě. Postupně jsem se o židovství dozvídal víc a víc a zaujalo mě tak, až jsem se rozhodl k němu konvertovat. I to zabralo dalších pár let, takže šlo skutečně

největší v republice, není sama o sobě příliš velká a ani z toho mála nejsou zdaleka všichni aktivně praktikující. Řada členů ani nemá technické možnosti pravidelně docházet.

Není pro rabína trochu smutné působit v místě, kde je tak málo praktikujících židů?

Připomněl jste mi teď historiku o Tomáši Baťovi, který vyslal dva obchodní

HISTORIE UNIVERZITY

Zakladatel Babák pomáhal Masarykově univerzitě i té veterinární

Před měsícem jste si na tomto místě mohli přečíst text o objeviteli ferritinu a muži, jenž jako první český vědec dokázal vyrobit inzulin v čistém stavu, Vilému Laufbergerovi. Je-li řeč o Laufbergerovi, pak ovšem musí být zmíněn také jiný významný vědec, Edward Babák. To on byl Laufbergerovým učitelem a kromě vědomostí mu dokázal předat i lásku k tomu, co dělá.

Aby také ne. Vždyť sám Babák nadšeně vykonával tolik aktivit, že kdyby si

je rozdělili dva lidé, rozhodně by se v životě nenudili.



Foto: Archiv Masarykovy univerzity

Ačkoliv nejvíce se tento hlavním zaměřením fyziolog angažoval v Brně, jeho akademická kariéra začala v Praze. V roce 1892 odmaturoval a přihlásil se na tamní lékařskou fakultu. „Tehdy se začínala formovat moderní politická scéna. Babák do tohoto prostředí rychle vplul, dobře se znal s Masarykem a angažoval se i v jeho České straně lidové,“ píše Pavel Bravený a Zdeněk Franc v monografii o Babákově.

Zájem o veřejný život byl však jen jednou z jeho charakteristik, jinak se jeho myšlení točilo kolem tří opěrných bodů: medicíny, filozofie a přírody. Své poznatky uměl navíc vzácně předávat svým žákům.

Jejich výuka Babáka zajímala natolik, že v roce 1901 navrhl moderně pojatý didaktický systém výuky biologie na lékařské fakultě. „Vycházel přitom ne jako všichni před ním z organové klasifikace, ale z funkčních systémů,“ upozorňují Bravený a Franc. Nejen proto patřil Babák mezi velmi oblíbené učitele. Posluchači často vzpomínali třeba na jeho pracovní, kam si je často zval a kde mohli vidět v teráriích varana, aligátora, ještěrku nebo

veverku, kterou Babák občas nosil i v kapse svého pláště.

Po první světové válce ale pražskou lékařskou fakultu opustil. Nabídl se ministerstvu školství jako expert pro budování Masarykovy univerzity. Nakonec ovšem nepomáhal jen jí. Před válkou mělo totiž celé Rakousko-Uhersko jen jedinou zvěrolékařskou školu. Ve Vídni, odkud museli všichni Čechoslováci po osamostatnění republiky odejít. Proto spolu s Masarykovou univerzitou vznikala také Vysoká škola veterinární medicíny, dnešní Veterinární a farmaceutická univerzita.

Edward Babák se stal jejím prvním rektorem, ale působil současně i na univerzitě pojmenované po Masarykovi. Když mu skončilo funkční období na veterinární vysoké škole, stal se děkanem lékařské fakulty na Masarykově univerzitě. V letech 1924 až 1925 působil dokonce jako rektor celé Masarykovy univerzity a zasloužil se mimo jiné o to, že v Brně zůstala filozofická fakulta a nepřesunula se do Bratislavy, o čemž se tehdy vážně uvažovalo.

Ani tím ovšem výčet Babákových aktivit nekončí. Založil řadu spolků, společností a časopisů. Byl členem

České pedagogické společnosti, z níž vznikla Pedagogická škola a Společnost pro výzkum dítěte a péči o dítě. Obě instituce byly jakýmsi předobrazem pedagogických fakult, které v té době neexistovaly. O to, že se zrodily později, se tedy zasloužil i Babák. Dlouho věnoval ohromné úsilí tomu, aby se bez výjimky všem učitelům dostalo vysokoškolského vzdělání.

Martina Fojtů

INZERCE

VAZBY DIPLOMOVÝCH PRACÍ
od 135 Kč

knihárství
 Jiří Klouda
1991
www.ediplomky.cz

Moravské nám. 13, Brno - střed
(vedle parkovacího domu)

547 382 021, 602 734 119
diplomky@seznam.cz

PO - ČT: 7-17 h
PÁ: 7-16 h
(přestávka: 11-11:30)

Umíme ještě rozpoznat talent?



Michal Vajda,
Katedra hudební výchovy
Pedagogické fakulty MU

Touto otázkou bych rád uvedl své zamýšlení nad současnou situací v oblasti hudební kultury, která se úžeji vztahuje k módní vlně vyhledávání tzv. talentů nejrůznějšího zaměření, jehož jsme všichni jako diváci moderních televizních formátů svědky.

Z pozice svého profesního zaměření se domnívám, že výraz „talent“ dochází v poslední době značného nadužívání. Jakou vlastně máme definici talentu, pakliže vůbec nějakou máme? Dají se vůbec stanovit obecná

kritéria pro posuzování talentu? Televizní průmysl vynikajícím způsobem zúročil dobře znějící termín, otázkou však zůstává, zdali se alespoň částečně přiblížil k jeho reálnému obsahu.

Z obecného hlediska je talentovaný označován ten, jenž je obdařen zcela mimořádným nadáním – čili něčím, co je v běžné populaci výjimečným jevem. Je proto docela zvláštní, že talentové soutěže mají ve svých úvodních kolech takřka nekonečný počet uchazečů, kteří touží během několika týdnů oslovit co nejširší publikum. Pakliže přeskočíme neporovnatelnost různých uměleckých (i neuměleckých) aktivit a zaměříme se pouze na oddíl hudebních produkcí, můžeme sledovat pestrou směsici nejrůznějších, převážně pěveckých vystoupení, jejichž interpreti

z nějakého důvodu o sobě uvažují jako o talentech.

Je dosti zvláštní, že o tom, zdali je někdo talent či ne, dnes rozhoduje počet zaslanych sms, nikoli např. objektivní hodnocení odborníka v daném oboru. Do pozice odborníků se v těchto případech staví pečlivě zvolená porota, avšak většinou se tato sestava vyznačuje dobrým (případně kontroverzním) jménem v showbiznyse, ale rozhodně ne skutečnou kompetencí k posuzování předpokladů k budoucím uměleckým aktivitám dotyčného soutěžícího. Při bližším ohledání si můžeme všimnout, že v roli vystupujícího je podstatně zaujmut na první pohled – jakkoli, protože porota zpravidla hodnotí případnou „prodejnost“ vytvářené aktivity, nikoli její skutečný umělecký potenciál.

Talentové soutěže jako měřítka kvality?

Coby diváci bychom si měli uvědomit, že talent jakožto výraznější rozvinutí jistého vrozeného nadání nelze zpravidla vysledovat během jednoho minutového vystoupení, a to zvláště v pěveckém oboru. Až příliš se necháváme unést jakýmsi haló efektem, kdy po jediné minutě provoláváme slávu předtím neznámému jedinci. Často dochází k tomu, že další vystoupení odhalí nejrůznější nedostatky, ale vliv první zkušenosti je dokáže jaksi zastřít. Pakliže jsme jako diváci „nominováni“ do pozice poroty, měli bychom ovšem uvážit, jaká je budoucnost interpreta, kterému dáváme hlas.

Pokud bereme soutěže talentů pouze jako prostředek zábavy, je to určitě v pořádku, ostatně podobné pořady

měly v televizní zábavě místo vždy. Problém ale nastává tehdy, začneme-li podle podobných soutěží stanovovat svá měřítka pro posuzování kvality např. právě pěveckého umění. Negativní dopad to má zejména na diváky mladší věkové kategorie, kteří nemají žádné jiné srovnání, a tudíž se pro ně atmosféra podobných soutěží stává standardem uměleckého zážitku.

Naše společnost je denně masírována produkcemi, jejichž jediným cílem je snaha o zviditelnění, avšak v těchto případech rozhodně nemůžeme mluvit o zvláštním nadání. Zároveň však začíná být složité rozpoznat v této komerční záplavě skutečný talent, jenž si zaslouží pozornost a podporu. Možná že nedávno vítězství mladické dvanáctileté zpěvačky Patricie Jančkové v jedné z talentových soutěží je jeden z mála krůčků ke skutečným hodnotám, jež naše společnost správně ohodnotila a náležitě ocenila.

Rozumí sexu opravdu každý?



Alexandra Žourková,
Psychiatrická klinika
Lékařské fakulty MU

Tato otázka mne často napadá, když při svých běžných aktivitách narazím na některé mýty či nesrovnalosti, ať již ze strany svých pacientů, studentů, známých či masmédií. V současné době se zdá, že naše společnost je přesexualizovaná, ale v záplavě erotických, reklamních i pornografických materiálů, jimž jsme vystavováni téměř denně, se často ztrácejí informace, které bychom měli znát v první řadě.

Společně s dalšími kolegy se zamýšlíme, zda by alespoň u vysokoškolsky vzdělaných lidí nebylo ku prospěchu zařadit do jejich kurikula i výuku sexuologie. Jsme si vědomi, že můžeme u tohoto požadavku narazit na protiargumenty právě s odkazem na

záplavu materiálů se sexuální tematikou, závažnějším problémem je ale samozřejmě zatížení studentů a dotace hodin, které nemají být překročeny. Domníváme se však, že krátký studijní program, který by mohl naučit seriózně komunikovat v oblasti sexuality a nabídl výuku základních pojmů v sexuologii, by byl velmi prospěšný.

Příkladem může být i zkušenost z konference ambulantních psychiatrů v říjnu minulého roku, kde z 300 lékařů a psychologů pouze necelá polovina uvedla, že se svými klienty probírá i vliv onemocnění a jeho léčby na sexualitu. Výsledek by se tedy dal nazvat alarmujícím.

Samostatným okruhem je pak například zpolitizování zneužívání dětí a zmatení medicínských pojmů. Často jsou mediálně prezentovány případy sexuálního zneužívání a šíření pornografie po internetu. Média nadužívají pojem pedofilie, který z medicínského hlediska znamená preferenci pedobertálních dětí. Když prezentované případy sledujeme, zjišťujeme, že ne

všechny splňují tuto definici pedofilie. Dítě je totiž podle OSN i Rady Evropy jedinec do 18 let věku a společnost by měla všechny tyto „děti“ chránit před sexuálními projevy. Tato definice je ovšem v rozporu s trestními zákony mnoha zemí včetně Česka. Není proto divu, že někdy jsme z toho my, sexuologové, trochu na rozpacích. V naší zemi je přece hranice trestnosti sexuálního styku 15 let věku.

Aby nedošlo k mylnému dojmu, že mým postojem je beztrestnost sexuálního zneužívání mladistvých, dodala bych ale, že sexuální preference osob pubertálních a dospívajících je nazývána hebefilií v případě preference mladých dívek a efebofilii v případě hochů. Tento příklad ilustruje neznalost terminologie v lékařské sexuologii a vše shrnuje ve špatně interpretovaný medicínský pojem pedofilie.

Nejen na základě uvedených skutečností je určitě nasnadě seriózně uvažovat o prospěšnosti výuky sexuologie na vybraných fakultách nejen naší univerzity.

Náš rektor – naše volba



Zdeněk Ručka,
předseda Studentské komory
Akademického senátu MU

Víte, jak se jmenuje současný rektor? A proč byste to měli vědět, vždyť z toho se přece nezkouší. Možná si to ani neuvědomujete, ale máme velké štěstí, že si můžeme volit své rektory a děkany. Sice nepřímou prostřednictvím senátorů, ale ty si sami vybíráme ze svých řad. Naše univerzita je opravdu naše, není to žádná pobočka nadnárodního supermarketu se vzděláním.

A tak má každý z nás má možnost ovlivnit, jaká bude jeho fakulta i univerzita. Ale toto právo jde ruku v ruce s odpovědností. Nemůžeme se tvářit, že za naše problémy může někdo jiný. Ale i z hlediska čistě osobního prospěchu dává smysl o univerzitu pečovat. Naše diplomy mají nějakou váhu. Bude-li se Masarykova univerzita dobře rozvíjet, bude jejich prestiž stoupat. Necháme-li ji upadnout, ztratí spolu s ní na ceně i naše diplomy. A pokud necháme její pověst zničit skupinou všehoschopných darebáků, jako se stalo na jedné nejméně známé univerzitě v západních Čechách, pak se našimi diplomy příliš chlubit nebudeme.

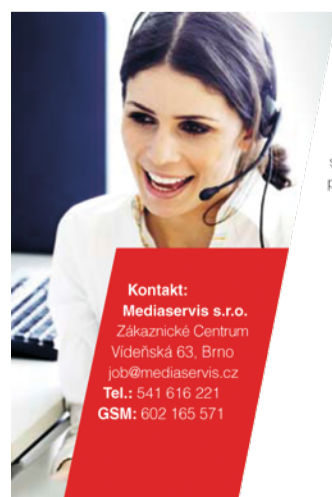
Jakého si zvolíme rektora, takový bude do určité míry i charakter celé naší univerzity. Samotná volba bude

probíhat následovně. K vyhlášení došlo 10. ledna a do 11. února bychom měli znát všechny případné kandidáty. Po mnoha diskusích s nimi nakonec 18. dubna vybere 46 univerzitních senátorů (z toho 18 studentů) rektora Masarykovy univerzity na příští čtyři roky. Vítězný kandidát bude potřebovat nadpoloviční množství hlasů. Nebude-li nikdo zvolen ani v druhém kole, kam postupují dva nejsilnější kandidáti, opakuje se volba za týden. Pokud by ani pak nebyl vybrán nový rektor, došlo by k vyhlášení nové volby. Současnému rektoru Petru Fialovi končí mandát 31. srpna a znovu již kandidovat nemůže, protože rektorem nelze být tři po sobě jdoucí funkční období.

I když rektora nebudete volit přímo, můžete se přinejmenším zapojit do předvolebních diskusí o tom, kam má naše univerzita směřovat a jakou ji chcete mít. Brzy o tom budeme rozhodovat a senátory vaše názory zajímají.

Univerzitu však můžete přetvářet i jinak. Až budete mít příště příležitost pomoci s organizací zajímavé přednášky nebo třeba fakultního plesu, zapojte se. Až uvidíte nějakou nepravost, pokuste se ji napravit. Až budou příště volby do senátu, kandidujte. Nebo se aspoň aktivně zúčastněte. Pište do Muni.cz nebo do LeMUra. Nebo je aspoň čtěte. Je to i vaše univerzita, zajímejte se o ni. Bude i vaší vizitkou.

▼ INZERCE



Kontakt:
Mediaservis s.r.o.
Zákaznické Centrum
Videňská 63, Brno
job@mediaservis.cz
Tel.: 541 616 221
GSM: 602 165 571

Hledáte stabilní brigádu? Operátor/ka call centra

Co Vás u nás čeká?

volitelnost směn / jistota výdělku po celý rok / zpracovaný systém odměňování / široký motivační program - soutěže / práce přímo v centru Brno / kariérní růst / možnost spolupráce na HPP / zkrácený úvazek

Jaké jsou podmínky spolupráce?

spolupráce minimálně 2 měsíce / velmi dobré komunikační schopnosti / čistý trestní rejstřík

Přijďte si nezáväzně prohlédnout call centrum:

Kdy: pravidelně každé úterý v 16:00 (délka cca 1 hodinu)
Kde: Videňská 63, Brno (tramvaj č. 2, 5, 6, 7 - zastávka Cejlní nebo tramvaj č. 8 - zastávka Vsetinská)

Media Servis

▼ INZERCE

FINANČNÍ SERVIS
PARTNER NA CELÝ ŽIVOT

Rosteme s Vámi

- Hledáte zajímavou a tvořivou práci?
- Jste dynamičtí, nebaví vás rutina a chcete se stále učit novým věcem?
- Vyhovuje Vám svoboda při realizaci pracovních úkolů?
- Chcete se stát součástí přátelského týmu se solidním zázemím?
- Chcete nadstandardně vydělávat?

Spojte svou kariéru s Finančním servisem, s.r.o. - dlouholetým významným hráčem na českém finančním trhu - a staňte se naším finančním poradcem či manažerem. Možnost spolupráce na celém území ČR.

CV s motivačním dopisem zašlejte emailom na eliasova.k@financniservis.net

Kontaktní osoba:
Mgr. Kateřina Eliášová
Mánesova 2272
738 01 Frýdek-Místek
tel. 733 779 820

www.financniservis.net

▼ INZERCE

**IDEÁLNÍ PŘÍLEŽITOST
ZÍSKAT PRAXI,
KTERÁ SE HODÍ!**

nástup
90
Kč/hod.
včetně zdravotní péče

OPERÁTOR / KA
CALL CENTRA

- Dlouhodobá flexibilní brigáda
- Zajímavé finanční ohodnocení
- Možnost kariérního růstu

PROVEON
CUSTOMER PROCESS EXCELLENCE

info o brigádě:
tel.: 533 428 196
mail: goodjob@proveon.cz

www.proveonprace.cz



Matušková, Anna: Politický marketing a české politické strany. Volební kampaně v roce 2006. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010. 174 s. ISBN 978-80-210-5169-0

Volební kampaně se od roku 1989 radikálně změnila a přinesla do politické komunikace mnohé nové prvky, výraznou profesionalizaci, agresivnější volební boj a také politický marketing a sofistikované metody analyzování volebního trhu. Tato oblast nemohla zůstat mimo zájem politologického výzkumu. Publikace je příspěvkem do rozvíjejícího se

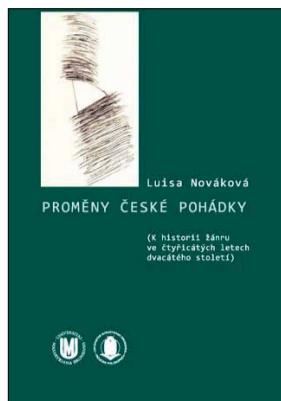
bádání a snaží se zkoumat, jak české politické strany politický marketing využívají. Přináší případové studie volebních kampaní z parlamentních voleb v roce 2006, které v krátké historii českých volebních kampaní představují výrazný mezník.

Aleš Sekot: Úvod do sociální patologie. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 196 s. ISBN 978-80-210-5261-1

Nejnovejší publikace profesora fakulty sportovních studií přináší aktuální informace z diskutované oblasti sociálních patologií. V šesti kapitolách se postupně věnuje konceptuálním



problémům, tradičním formám závislosti, novým formám závislosti chování, fenoménu agresivity (s důrazem na násilí ve sportu), patologickým problémům sociální exkluze a novým formám kriminality a sociopatie.



Nováková, Luísa: Proměny české pohádky. K historii žánru ve čtyřicátých letech dvacátého století. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2009. 198 s. ISBN 978-80-210-5026-6

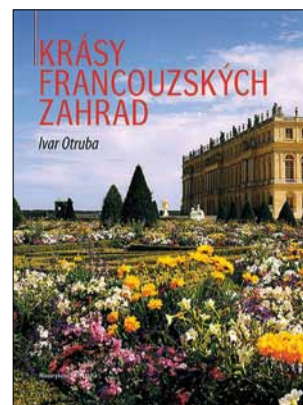
Publikace Proměny české pohádky se zaměřuje nad konkrétními texty vybraných českých autorů-pohádkářů, především těch významnějších

a významných, a snaží se tak ilustrovat i hlouběji postihnout základní charakteristiky, problémy a vývojové trendy české pohádky, literární i autorské, ve čtyřicátých letech dvacátého století, tedy v období pro vývoj žánru klíčovém. Chce být příspěvkem k literárněhistorickému zkoumání dané epochy a nejednou také upozorněním na texty dosud neprávem opomíjené.

Otruba, Ivar: Krásy francouzských zahrad. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 224 s. ISBN 978-80-210-5256-7

Nová kniha významného zahradního architekta představuje téměř šedesát zahrad ve Francii. „Francouzské zahrady jsou jako šátky francouzských žen. Tu dopředu, dokola, se sukem, přes rameno nebo jako vlající girlanda. Vždy ale vyzdvihující osobnost, šarm a půvab. Jsou osobité, vždy trochu jiné, protože francouzské. Někdy sestříhané a učesané s vůní a měkčkem, tu rozevláté, snivé, svůdné, ale nepodoblivé. Těmito zahradami si Vás, milí čtenáři, dovoluji provést. Samozřejmě že ne všemi těmi stovkami zelených oáz umění, monumentů a intimity, jimiž Gallové oplývají. Od zahrad králů přes zahrady zelinářů,

cibulářů, botaniků či dendrologů až po ty nejbarevnější a nejvoňavější, uměním oplývající. Nad Loirou, od



Paříže po Provence, z Bretaně do Normandie. Nebudou to jen zahrady, jak si je, francouzské, ve francouzském stylu představujeme – s alejemi, těmi květinovými výšivkami u zámků nebo hradů (zobrazené u nás třeba v Jaroměřicích nebo na Dobříši). Budou to i zahrady zcela soudobé, moderní – někdy módní – k užitku pro veškerenstvo publika, pro poučení, odpočinek i meditaci. Nebudou to tedy zahrady francouzské, ale zahrady ve Francii,“ píše o knize autor. -red-

AKADEMICKÝ SPORT

Je to náš styl. Pokud se budeme moct hýbat, budeme jezdit pořád

Kopec, který by se leckdo bál sejít pěšky, oni sjezdí na kole. A pro jistotu se na trati mačkají čtyři. To snad aby to nebylo tak jednoduché... Ne, fourcross není sport pro ty, kterým chybí odvaha. Student Fakulty sportovních studií Masarykovy univerzity Tomáš Slavík jí má zřejmě víc než dost. Bez ní by totiž v sezóně 2010 nemohl vyhrát mistrovství světa a dojet druhý na mistrovství Evropy. To, že se letos zařadil mezi nejlepší brněnské akademické sportovce, už pro něj bylo jen završením úspěšného roku.

Jak často se díváte na video z finálové jízdy na mistrovství světa?

Sem tam ano. Ne často, ale pokaždé, když to vidím, si připomínám pocit, který jsem měl, když jsem projížděl cílem. Je nenahraditelný, dá se srovnávat jen s pár věcmi v životě. Dokázal jsem něco, po čem se lidé pídí odmalička. I když v cíli jsem nic takového nezažil, tak když se na to dívám teď, vždycky se mi nahrnou slzy do očí.

Snowboardisté, když závodí, by je to třeba na olympiádě, často říkají, že je jim jedno, kolikrát skončí, protože si chtějí hlavně zajezdit. Říkal jste si někdy to samé?

Myslím, že to jen tak říkají, aby si před lidmi udrželi styl. Nevěřím tomu, že by jim to bylo jedno. Když stojí na startu před finálovou jízdou a vidí tisíce fanoušků kolem, tak si nikdo neřekne, že si jde jen tak zajezdit. Každý chce vyhrát, to je přece základní instinkt člověka.

Když jste tehdy na startu stál vy, nebyl jste z houfu lidí nervózní?

Mně se hlavně v noci předtím zdálo, že vyhraju. Měl jsem skvělou sezonu, podával jsem výborné výkony a věděl jsem, že na to mám. Rozhodně víc než kdykoliv předtím. Proto jsem na start šel úplně klidný, i když všichni kolem mě, včetně přítelkyně, byli nervózní.

Jak moc se sen shodoval s tím, co jste potom zažil?

Já si ho právě nepamatuju. Jen vím, že jsem v něm vyhrál (směje se).

Mohl byste závodit v jiné cyklistické disciplíně, třeba na silnici?

Asi ne, chybělo by mi vyžití z jízdy, adrenalin. Světový pohár ve fourcrossu se jezdí společně s crosscountry. Když to řeknu s nadsázkou, tak to jsou ti vytrvalci, co šlapou dvě hodiny do kopce, kdežto my se jen vozíme z kopce a užíváme si, že se zase vidíme s kamarády. Jistě, my taky dřeme, ale když

vidím je, rozhodně jim to nezávidím.

Co pro vás adrenalin znamená?

Létáme velkou rychlostí přes velké skoky, sebemenší chyba může přivodit pád, který vzhledem k terénu nebývá hezký. Není nouze o zranění. Člověk jede na pomyslné hranici. Ví, že když trochu přidá, tak skončí polámaný někde u trati, ale když ubere, nemá mezi ostatními nárok na dobrý výsledek.

Strkáte se mezi sebou?

Když vezmu prvních deset dvacet jezdců světového žebříčku, tak my mezi sebou máme vzájemný respekt a jezdíme férově. Základnost dělají spíš kluci ze zadních pozic, kteří se za každou cenu chtějí prodat dopředu. Občas se stane, že se strkají ještě po dojezdu. Ale je zajímavé, že když náhodou udělá někdo něco špatného z první desítky, tak si ho pak ostatní vyhlédnou a na trati mu to vrátí. Aby věděl pro příště, že se to nedělá.

Zažil jste někdy takový pád, že byste měl z návratu na kolo respekt?

Když se někdy hodně nabourám, tak ani tak na kolo nezanevřu. Vždycky vím, že se vrátím. Ale je fakt, že po návratu nejedu jako předtím. Ví, že příště to může být horší.

Projevil se zisk titulu mistra světa na tom, jaký o vás mají zájem sponzoři?

Hlásí se, ale nehraju fotbal, takže je to úměrné sportu, ve kterém závodím. Někteří sponzoři přibýlí, někteří ubýlí. Na příští rok mám určité

několikanásobně lepší podmínky než doteď, ale že by to s těmi sponzory bylo nějak závažné, to ne.

Přitom by se mohlo zdát, že jako reprezentant adrenalinového sportu a určitého životního stylu musíte sponzory hodně lákat. Mimořádně, považujete se za reprezentanta vyhraněného životního stylu?

Jistě. Fourcross, oblečení, hudba, patří to dohromady, identifikujeme se tím. My fourcrossaři nejsme zarputilí sportovci v elastících. Když někdy jedeme například s jezdci, kteří závodí

v cyclocrossu, tak jsme vždycky ta hluchnější skupinka. Oni jsou napjatí a my se bavíme a smějeme. I když závodíme na vrcholové úrovni, tak to nepřeháníme. Mám pocit, že si to víc užíváme.

A jak do toho všeho zapadá studium na univerzitě?

V našem sportu moc lidí nestuduje, ale najdou se takoví. Já školu potřebuju. Trénuju se sám a můžu se v ní pobavit o přípravě s odborníky z různých sportů. Navíc se hodně zajímám o trénink a výživu, baví mě to a později se tomu chci věnovat. Martina Fojtů

/celý rozhovor na <http://info.muni.cz> ▶



Foto: Archiv Tomáše Slavíka

O NEJLEPŠÍ SPORTOVNÍ VÝSLEDKY SE POSTARALI CYKLISTÉ

V jakém sportovním odvětví byli v loňském roce studenti Masarykovy univerzity nejúspěšnější? V cyklistice. Tedy alespoň pokud bychom usuzovali podle výsledků vyhlášení nejlepších univerzitních sportovců města Brna.

Mezi nejlepší dvanáctku volenou ze čtyř brněnských vysokých škol se svými výkony proboujvalo pět zástupců Masarykovy univerzity, a hned dva z nich závodí v cyklistice, konkrétně ve fourcrossu. Kromě Tomáše Slavíka, s nímž si můžete přečíst rozhovor v tomto čísle, to byla ještě Romana Labouňková. Posluchačka fakulty sportovních studií v roce 2010 vyhrála mistrovství Evropy a na světovém šampionátu skončila třetí. „Mistrovství Evropy pro mě znamenalo víc, závod se mi vydařil a byla jsem s ním spokojená. Navíc se tam sešla podobná konkurence jako na světě,“ komentovala svoje výkony Labouňková.

Ocenění získali i její kolegové z fakulty sportovních studií Jana Šikulová, která ho získala mimo jiné za vítězství ve světovém poháru sportovních gymnastek, a sportovní střelec Jakub Tomeček. Ten si ho vysloužil za jednu zlatou medaili z akademického světového šampionátu a za druhou ze soustavy družstev na juniorském světovém šampionátu v Mnichově. Tam navíc Tomeček spolu s kolegy vystřílel nový světový rekord.

Pětici doplnil ještě přírodní kulturista a posluchač Lékařské fakulty Masarykovy univerzity Jan Páleníček, který před několika týdny získal tituly Mr. Universe a Mr. Olympia.

Mezi nejlepší akademické sportovce Brna se dostali také čtyři reprezentanti Vysokého učení technického, dva z Mendelovy univerzity a jedna studentka Veterinární a farmaceutické univerzity.

Martina Fojtů



Foto: Archiv VUT